

PREOTULU ROMANU.

Diariu basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege
voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.



MICHAILU PAVELU.

EPISCOPULU MICHAILU PAVELU.

„Nec me vixisse poenitet; quoniam ita vixi, ut non frustra me natum existimem.“
(Cicerone.)

Limb'a si legea au fostu totu-de-a-un'a si suntu si astadi Românului cele mai scumpe visterii. Aceste-i suntu insusirile lui cele mai caracteristice; cându Românulu se va desbracă de aceste — fia prin forti'a majora ori prin uneltiri — va incetá de a mai fi. Bine sciendu-o acést'a contrarii neamului nostru, din velisce parte ni-au prigonitu parte ni-au impedecatu bunurile aceste morale in desvoltarea loru. Dar' provedinti'a divina, carea conduce destinele popóraloru, s'a ingrigitu a trezí si din sinulu poporului si besericei românesci barbati luminati si devotati desvoltarei s'ale culturale, cari prin jertfe nemesurate de munca spirituala, morala si materiala se-lu indrepte si ajute pre calea progresului omenimei luminate prin sublimelne invetiaturi crestine si se-i asigure viitoriulu prin adeverat'a cultura. Barbatii acesti'a s'au redicatu — amesuratu impregiurariloru vitrege si mastere a le poporului românu de dincóce de Carpati — de obicei din cleru. Archiereii românesci mai alesu incepându dela Sav'a Brancovénulu pâna in dfilele nóstre in generalu au avutu in vedere pre lângá mantuirea sufletului si cultur'a poporului românu. Cei mai multi au traitu asia, incátu — dupa dís'a lui Cicerone — se nu póta díce, nici cá s'au nascutu degeab'a, nici cá se le parà reu cá au traitu.

Unulu dintre acei pré vrednici archierei ai nostri este fara indoiéla si actualulu capu alu diecesei române gr. cat. de Oradea mare — Ill. S'a D. Eppu *Michailu Pavelu*, alu carui portretu decoréza nrulu de façia alu revistei nóstre. Faim'a despre insusirile nobile ale acestui prelatu românulu, precum: despre amicabilitatea, sinceritatea si bunavointi'a, dar' mai alesu despre *darnici'a si jertfele* s'ale aduse pre altariulu culturei românesci a strabatutu dejá prin tóte coltiurile locuite de Români, ba a *sburatu* si preste marginele tierei nóstre. Éca motivulu, din care unu organu cá si alu nostru, carele intre altele si-a pusu de tînta „pome-

nirea binefacatoriloru némului romanescu cu lauda“ — nu póte lasá nepomenitu pre acestu vrednicu Mecenate românú.

Michailu Pavelu s'a nascutu in 6 Septemvre 1827 in comun'a Recea, comitatulu Satumarelu, din parinti saraci: Constantinu si Mari'a Ardeleanu. Tatalu seu erá docente si cantore satescu.

Provedinti'a divina a dispusu ast'feliu, cá se se nasca in lipsa, pentru-cá se se dedee cu traiulu simplu, se se invetie a se lipsí de totu ce nu e absolute necesariu, si se puna unu pondu micu pre esterioru, sub masc'a carui'a adese-ori se ascunde numai unu defectu internu.

In cas'a parintiésca, sub ingrigirea parintiloru, sei, a primitu, cá basa solida a cresterii s'ale ulterióre, o educatiune morala si crestinésca, in sensulu adeveratu alu cuvêntului. Scólele elementarie si gimnasiale si le-a facutu parte in Bai'a-mare, parte in Satmaru si Casiovi'a, pretotindenea fiindu unulu dintre cei mai escelenti scolari.

Din caus'a miseriei s'a vediutu silitu a se ingrigí inca din copilaría despre subsistinti'a s'a. Atari tineri apoi de regula inaintéza cu pasi mai siguri catra tînta. Astfeliu si tînerulu nostru Michailu prin diliginti'a, portarea s'a de modelu si progresulu in studiu in curêndu 'si asecurá iubirea profesoriloru si colegiloru; ér' traiulu i devení mai usioru, primitu fiindu cá institutoru acum alu unui baiatu de parinti cu stare buna, acum alu altui'a. Dupa terminarea cursulu gimnasialu, a imbraçiosiatu carier'a preotiésca, si cá unulu dintre cei mai distinsi tineri din dieces'a Muncaciului, fù trimisu la s. teologia de lînga universitatea din Vien'a. Din caus'a revolutiunei impreuna cu ceialalti colegi ai sei inse fù silitu se parasésca Vien'a, si se-si continue studiile in seminariulu din Satmaru si Ungvár, unde si terminà cu celu mai bunu succesu.

In a. 1852 se ordinéza de preotu celibe, si e denumitu de notariu lînga Consistoriulu episcopescu din Muncaci pentru parochiele române, ce apartieneáu acestei diecese. Dupa ace'a a fostu dispusu cá parochu la Ap'a de josu in comitatulu Maramuresiului. — Ér' in anulu 1856 a fostu chiamatu de notariu si secretariu lînga consistoriulu episcopescu atunci de nou infientiatu in Gherl'a.

De aci apoi in anulu 1860 merge cá parochu in Slatin'a, comit. Maramuresiu; ér' in 27 Ianuarius 1861 fù inaintatu la onorific'a trépta de vicariu alu Maramuresiului.

Atátu cá parochu cátu si cá notariu si in urma cá vicariu episcopescu si-a implenitù chiemarea s'a cu tóta acuratedi'a, fiindu pretotindenea la culmea misiunei s'ale, prin ce câscigà in curêndu stim'a si iubirea tuturoru.

Pentru meritele s'ale câscigate in specialu pre terenulu besericescu si scolasticu, in 14 Martie 1870 fù decoratu cu crucea de cavaleru alu ordului Franciscu Josifu I.; ér' in 1871 cerculu electoralu alu Sighetului Marmatiei 'lu alege deputatu alu seu pentru diet'a din Budapest'a. Abia a miersu in susu, si prin tienut'a s'a sciù se atraga asupr'a-si atentiunea cercuriloru conducerie mai inalte intr'atât'a, incâtu in 12 Septembrie 1872 fù denumitu de Episcopu alu diecesei gr. cat. de Gherl'a, veduvita dejà in an. 1868 prin stramutarea Ordinariului seu la scaunulu metropolitanu in Blasiu. In 23 Decembre acelui'a-si anu — fiindu intaritu de Pontificele Pap'a Piu IX, — fù consacratu de Episcopu in Blasiu in 26 Ianuarius 1873 de catra predecesoriulu seu in scaunulu eppescu — Escelenti'a S'a Dr. Ioanu Vancea de Butés'a, actualulu Metropolitu de Alb'a-Iuli'a si Fagarasiu.

Trecutu prin tôte treptele ierarchice si ajunsu la episcopía, a doveditu cà-i jace multu la inima organisarea si redicarea diecesei s'ale din tôte punctele de vedere. Spre scopulu acest'a dênsulu, mai antâiu dintre toti archiereii români gr. cat., conchiéma la Gherl'a in Oct. 1874 primulu *sinodu mestecatu*, alu carui statutu inse nu s'a aprobatu dela locurile mai inalte. Éca cum caracteriséza chronicariulu actulu acest'a: „Unu actu istoricu este acest'a, si Prea Sântitulu Archi-Pastoriu *Michailu*, prin redarea caracterului sabornicu besericei ce archipastoresce, a deschisu o nòua epoca in istori'a besericei române gr. cat., redicându-si sie-si monumentu neperitoriu alu multumitei nòstre perpetue si a recunoscîntiei sempiterne a posteritatii.“ *) Apoi cá unulu carele s'a nascutu, a crescutu si a muncitu intre poporu cá sociu de

*) N. F. Negrutiu „Foitia pentru cestiuni besericesci etc.“ Nr. 1 ex. 1875 pag. 5. etc.

lupta si suferintie alu seu — s'a nesuitu a introduce indata unele reforme salutare in administatiune si a conlucrá la imbunatatirea starei celei misere si grele a preutiloru si a invetiatoriloru.

Prin mórtea episcopului dela Oradea mare J. Olteanu, devenindu acelu scaunu episcopescu vacantu, in 29 Ianuariu 1879 fù stramutatu acolo, unde se si mutà in 8 Iuniu aceluiasi anu. Ajunsu in scaunulu celei mai proventuóse episcopíe române, primul cugetu alu episcopului Pavelu a fostu si este: a promová dupa potintia cultur'a poporului românu, convinsu cà acést'a este conditi'a esistentiei si a infloririi, precum si poterea cea mai mare pre pamêntu si fortarétu a cea mai puternica a ori-carui poporu. In Dênsulu si-a capetatu dieces'a româna gr. cat. de Orade pre adeveratulu successoru alu mariloru archierei si prea vrednicii de memoria *Ignatiu Darabantu* si *Samuilu Vulcanu*. Pentru-cà precum acei'a si mai alesu nemoritoriulu Vulcanu a pusu temeiu primului si unicului gimnasiu românu in partile bihorene — la Beiusiu, asia Ill. S'a Dlu M. Pavelu intre impregiurarile critice de adi a asigurat prin darnici'a S'a pentru totu-de-a-un'a esistenti'a acelu institutu culturalu, infientiându inca si alte fondatiuni si institutiuni de cultura romanesci. — Afara de nenumerate si de totu insemnate ajutória, (ce se urca la mai multe dieci de mii floreni) ce dîlnicu imparte intre studentii lipsiti, intre preoti si familii, intre beserice si scóle serace rurale, la totu feliulu de societati si reuniuni filantropice, vomu amentí acì numai urmatóriale fondatiuni:

1. Fondulu de subventiune in suma de 80.000 fl. v. a. ce pórtá numele fondatorelui, si are nobil'a destinatiune de a creá beneficii si pensiuni, si a promová invetiamentulu românu din anu in anu.

2. Fondulu de provedere cu vestminte a tineriloru din internatulu (seminariulu, colegiulu) gr. cat. din Oradea mare. — Din venitele acestui fondu de 30.000 fl. v. a. se voru provedé cu vestmintele de lipsa elevii seraci din numitulu institutu.

3. Pentru reedificarea gimnasiului superioru gr. cat. din Beiusiu si pentru edificarea in legatura cu acést'a a unui internatu, a sacrificatu mai bine de 62.000 fl. v. a.

4. A contribuitu sume considerabile si la infintiarea internatului gr. cat. de baieti din Sigetulu-Marmatiei.

Cu unu cuvântu se pôte dîce, cumcã in tîmpu de 9 ani, decãndu e episcopu in Oradea-mare, a sacrificatu din casset'a s'a proprie pentru scopuri culturale si umanitarie la 300.000 floreni v. a.

Acestea suntu pe scurtu faptele, cari incununéza viéti'a actualului episcopu de Oradea mare, a Illustritatiei S'ale Domnului Michailu Pavelu.

Si déca ne vomu întrebá, cã de unde au mai potutu ajunge atâtea sume si pentru scopuri culturale, cându sciutu este, cã tienut'a si menagiulu unei case episcopesci de astadi in Ungari'a reclama spese enorme, vomu trebui se respondemu, cã Ill. S'a aduna avere cu diligentia unei albine cã cu atãtu mai multu se póta sacrificá pentru scopuri culturale si umanitarie. Pentru sene speséza mai puçinu cu ace'a intentiune nobila, cã se-i remãna mai multu pentru ajutorarea orfaniloru si seraciloru sî pentru promovarea scopurilor culturale. Ill. S'a traiesce in convingerea scriitoriului vechiu Pliniu: „Et quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliquid, quo nos vixisse testemur;“ Ill. S'a scie cã astadi:

.... Onóre si vîrtute
Singure mai dâinuescu;
Faptele mari si placute
Urm'a nóstra o vestescu!¹⁾

Fia siguru marele Mecenat romãnu din patri'a lui Menumorutu, cã generatiunea actuala privesce la Dênsulu cã la unu demnu soçiu in lupt'a culturala alu Inaltu Prea Sãntitului capu alu Provinciêi metropolitane romãne gr. cat. din Austro-Ugari'a, — rogãndu pre D.-dieu se-i lungiésca firulu vietii, spre a-si poté incununá oper'a inceputa prin redicarea si dotarea *si a unui seminariu clericalu romãnescu in Orade*, si spre a-si poté apoi vedé cu ochii proprii fericirea si mãntuirea Israilului romãnu de sub parintiésca si intielépt'a S'a conducere, cã asia se póta dîce la apusulu vietiei S'ale cu poetulu:

¹⁾ Bolintineanu.

„Alu mieu sufletu nu te intristá,
Cându acésta viétiá se va precurmá!
Din colo de nópte diu'a aurita,
Din colo de grópa viéti'a infuita. 1)

Fia siguru, cà numele Seu se va pomení cu adénca recunoscintia din nému in nému si faptele S'ale maretie voru ilustrá cele mai frumóse pagine din istori'a culturala a némului românescu, alaturea cu ale nemoritoriloru Sei antecesori: Petru Paulu Aronu, Greg. Maioru, Bobu, Vulcanu, Siulutiu, Siagun'a. — Despre ast'feliu de moritori díce poetulu nostru rege:

„Rodesce munc'a-n urma-i si ríde hold'a-'n sóre;
Ér' cei remasi in viétiá admiru pre celu ce móre
Dicându: Pentru-a lui nat'ia trait'a si-au moritu!“ 2)

V. Gr. Borgovanu.



Himnu lui Domnedieu.

Marirea Ta, o, Dómne! voiescu s'o cântu acum'a
Isvóreloru dai viétiá si cerni pre câmpuri brum'a, —
La carulu teu de vécuri din norii tunatori
Tragu fulgeri fara sémênu ce 'n lume nascu fiori!

La resaritu de diua, la resaritu de nópte
Incungiuri universulu cu-a vënturiloru siópte, —
Ce-su diorile aurorii? decátu reflexulu blându
Ce lasa se se véda prea sântulu teu vestmêntu!

Cându sórele privesce cu dulcea s'a privire
Rîdu câmpii, codrii cânta, si totulu e 'n marire,
Din vâi se 'naltia himnuri, si stâncile dau focu
Si mârile si ceriuri, se tremura pre locu!

Marire deci cânta-ti-i Poternicului, care
Imbraca Universulu cu sfânt'a-i indurare,
Voi osti din sóre, iata spre glori'a Lui cântati,
Si voi pamênturi éra-si in veci 'lu laudati!

Poterea Lui vestiti-o voi mârì adênci si late,
Voi rîuri ropotu tainicu si glasuri tremurate,

1) Bolintineanu. — 2) Alexandri.

Voi codrii, freametu dulce de frundie-í dati mereu,
Cáci elu este alu vostru puternicu Domnedieu!

Popóre din desierturi si din paduri popóre-
Cântati a lui marire in viersuri rapitóre, —
Voi stânci se fiti in lume altariulu seu prea sfântu,
Sí dreptu tamâia aburi se ésa din paméntu.

Concertu voiosu inaltie-i echoulu si natur'a
Se piéra din naintea-i invidi'a si ur'a;
Tu omule, te-'nchina marirei Lui ceresci,
Si 'n armonii divine petrece pân' traiesci.

Spre propriulu teu bine maresce-'lu totu-de-a-un'a
Cându sórele straluce, si cându straluce lun'a,
Cându plóua si cându ninge, cându apele facu sloi,
Cându codrulu inverdiesce si câmpii rídu voi.

Increde-te in dânsulu in lupte cá si 'n pace,
Marirea lui o cânta si-atunci cându trupu-ti jace
Pre patulu de dorere, cáci Elu nu te-a creatu
Decátu se fí ferice 'n viéti'a ce ti-a datu.

O, câtu de cu iubire 'ngrigiesce si de mene...
Elu nu mi-au datu comóre de-argintu si auru pline,
Ci datu-mi-a potere, se cântu pe har'fa mea
Amicii, adevverulu si bunatatea s'a.

Scutesce-mi deci o, Dómne, ce Tu mi-ai datu in lume
Mai multu nu-mi trebuesce, decâtu maritu-Ti nume
Prin glasuri tremurate eternu se-lu preamarescu,
Se te glorificu Dómne la némulu omenescu.

.....
In codrii singuratici de-acum voiu a petrece...
Spre tine se se 'ndrepte suspinulu meu celu rece,
Se te privescu prin ceriulu ce cauta prin crângu
La dulcile isvóre... si din adêncu se plângu.

Se ratacescu de-alungulu si laturiloru mării
Si 'n ori si care unda cându bate vântulu serii
Se Te zarescu pururea; si'n vijelii s'ascultu,
Poterea Ta divina, asia de lungu si multu!

Se Te privésca ochii-mi prin norii rupti de stânca,
Se mi Te cânte diu'a sêmțirea mea adênca;
Ér' nóptea se me léganu pre visuri ce-mi vei dá!...
O Dómne prea puternicu.... in veci marirea T'a!

(E. Chr. Kleist.)

Traianu H. Popu.



DOMNEDIEESC'A LITURGIA A S.-LUI JOANU CHRYSOSTOMU.

— Studiu ritualu. —

(Urmare.)

16. *Invocarea Spiritului santu séu Epiklesia.*

La acelu locu unde S. Chrysostomu tractéza despre prestanti'a si puterea corpului eucharisticu alu D. Isusu Christosu, care in semnulu iubirei s'ale ni-l'a datu spre tinere si nutritie, asia dîce: „*Acestu corpu pusu in iesle l'a veneratu Magii... Acestia l'a vediutu jacîndu in iesle... éra tu 'lu vedi nu in iesle, ci pre altariu, nu pre muierea carea 'lu tienea, cí pre preotulu adstîndu si pre Spiritulu, care cu abundantia mare (a daruriloru s'ale) sbóra preste cele propuse. Si ce e mai multu acestu corpu nu-lu vedi numai intr'unu modu simplu, cá si acei'a. ci ai cunoscutu tóta puterea si dispensarea acelu'i'a, si tóte acele-ti suntu cunoscute, ce prin trênsulu suntu implinite, de-bre-ce atunci cându te-ai initiatu tóte cu de amenuntulu le-ai invetiatu.*“¹⁾

Asi adara preotulu celebrante a invocatu pre Spiritulu santu preste darurile propuse, dara nu inainte cí dupa consacraré perfacuta, adeca atunci cându cele propuse eráu dejá prefacute in trupulu si in sangele lui Isusu Christosu, in acelu adeveratu trupu care l'a vediutu si l'a adoratú Magii.

Ce este inse scopulu acelei invocari, séu pentru ce s'a chiamatu scoborirea Spiritului santu?

La acést'a s. Chrysostomu ne respunde in acestu modu dicîndu:

„*Stà adeca preotulu nu portandu focu, cí pre Spiritulu celu santu; face rogatiuni indelungate nu cá foculu tramisu din ceriu se consume cele puse inainte, cí cá scoborindu-se grati'a preste sacrificiu, prin acést'a animele tuturoru se le aprinda si mai stralucitóre se le faca decâtu*

¹⁾ Hoc etiam corpus in praesepi jacens, reveriti sunt magi . . . Illi namque in praesepi respicientes . . . tu vero non in praesepi respicis, sed in altare, non mulierem tenentem, sed sacerdotem adstantem, et Spiritum cum ubertate magna in proposita supervolentem. Non simpliciter hoc ipsum corpus vides, ut illi, sed nosti ipsius et virtutem et dispensationem omnem, et nihil ignoras eorum quae per ipsum perfecta sunt, cum omnia innitatus accurate didiceris.“
Hom. 24, 5 in I. Cor. T. IX. 203.

argintulu curatîtu in focu.... ori nu scî cã anim'a omeneasca neci cându ar' poté portã foculu atarui sacrificiu... de nu ar' fi de fația ajutoriulu celu mare alu gratiei divine."¹⁾

De aci se cunósce, cã invocarea acést'a a Spiritului santu se face nu cá cu scoborirea s'a elementele de sacrificiu propuse se le prefaca in s. corpu si sange, cí cá descindiendu-se in acelu sacrificiu deplinitu grati'a cea domnedieésca, prin mijlocirea si puterea s'a cea negraita, in animele credintiosiloru se se lucredie fructele s. sacrificiu.

Se invóca descinderea darului Spiritului santu „*cã se ne umplemu si se ne aduca la o amicitia mai intima, mai mare cu Domnedieu.*”²⁾ Si éta in acést'a se aréta vêrtutea si dispensarea acelei gratie a Spiritului santu despre carea s. Parinte díce cã o cunoscú cei initiati (cfr. Hom. 24 in Cor. I, 5. T. X. p. 204), vêrtutea si effectulu sacramentale, cã s. eucharistia servesce *spre mantuirea sufleteloru*, — *cã spala, ornéza si aprinde animele, cã mintea o face mai splendida cá foculu si cã sufletului deschide calea cãtra ceriu.*³⁾

Darulu Spiritului santu, carele cu Tatalu si cu Fiiulu impreuna lucréza⁴⁾, se scobóra, si inca nu numai cá cu presentia s'a se comprobeze cã cãtu suntu de infricosiate mysteriale si s. altariu; cí cá din acelu sacrificiu, din ace'a mésa, carea principiulu si radecin'a s'a si-o are de susu de unde se si uda, prin mijlocirea Fiiului, se emita rîuri spiri-

¹⁾ Stat enim sacerdos non ignem gestans, sed Spiritum sanctum; praeces multo tempore fundit, non ut fax demissa coelitus, apposita consummat, sed ut gratia in sacrificium delapsa, per illud omnium animas inflammet, et argenteo igne purgato splendidiore exhibeat.... An ignoras humanam animam ignem sacrificii huiusmodi numquam gestare potuisse.... nisi magnum adesset gratiae Dei auxilium.“ III. Sacerd. 4. T. I. pag. 642.

²⁾ „ut impleamur et ad majorem amicitiam nos atraheus.“ Hom. 24 in I. Cor. 4. T. X. p. 204.

³⁾ Haec enim mensa nervi animae nostrae, mentis vinculum, fiducia causa, spes, salus, lux, vita est etc. — Cfr. loco supracit. Hom. 46 al. 47 in Joan. 5. T. VIII. p. 261.

⁴⁾ Non potest enim Spiritu praesente, non adesse Christum. Ubi enim una Trinitatis hypostasis adest, tota adest Trinitas.“ Hom. XIII. in ep. ad. Rom. 8. T. IX. p. 519.

tuale spre stêmperarea animelor, spre crescerea arborilor, care ajungu pâna la ceriu si aducu fructe in eternu tienetóre.¹⁾

In acestu intielesu este de a se luá „*plinirea sacrificiului prin grati'a Spiritului santu,*“²⁾ séu atingerea daruriloru de catra acel'a-si Spiritu santu, cându spre esemplu asia dîce:

„*Ce faci omule? cându preotulu cu mânile intinse càtra ceriu stà inaintea mesei chiamandu Spiritulu santu cá se vína si se atinga darurile, mare linisce si tacere; cându Spiritulu imparte darulu seu, cându se scobóra, cându atinge darurile puse inainte, cându vedi oi'a ucisa si consumata, atunci faci tumultu?*“³⁾

Bas'a asertiunei acesteia este, pentrucà s. J. Chrysostomu neci odata nu dîce, cà grati'a Spiritului santu este caus'a eficienta a transsubstantiarei séu cu alte cuvinte cá ace'a gratia face cá darurile cele propuse se se prefaca in trupulu si sangele lui Isusu Christosu: ci din contra darulu si puterea lui Domnedieu carea jace in cuvintele lui Christosu „*Acest'a e corpulu meu s. c. l.*“ cele ce fiindu odata edîse inmultiescu darulu intru aceia carii cu demnitate se facu partasi s. cuminecature,⁴⁾ si facu cá sacrificiulu se fia perfectu.⁵⁾

Asiadara mai intr'acel'a-si modu, si acel'a-si efectu se atribue cuventeloru domnedieiesci „*Acest'a e trupulu meu,*“

1) Hom. 46 in Joan. 3, 4. T. VIII. p. 261.

2) „*praesentem Spiritus gratiam et ad omnia advolantem mysticum illud perficere sacrificium.*“ Hom. I. de s. Pentec. T. II. p. 158.

3) „*Quid facis homo? quando sacerdos stat ante mensam manibus in coelum extensis, invocans Spiritum sanctum ut adveniat et proposita dona contingat, magna quies, magnum silentium; quando Spiritus gratiam suam tribuit, quando descendit, quando proposita dona contigit, quando ovem mactatam et consummatam cernis, tunc tumultum... excitas?*“ In coemeterii appellationem 3. T. II. pag. 397.

4) „*semper gratia auget eos qui digne participant.*“ Hom. II. de prodit. Judae 6. T. II. p. 390.

5) „*perfectum efficit sacrificium.*“ Hom. I. de prod. Judae 6 T. II. p. 380.

(semper gratia auget eos etc.) că si descinderei Spiritului santu (per illud animas omnium inflammet).

Dara déca dupa plinirea sacrificiului effectuita prin consacrare totusiu se invocă Spiritulu santu spre perficiarea acelu sacrificiu, acést'a pentru ace'a credu a-se face pentru-că se se arete lucrarea cea nedespartîta domnedieésca a s. Treime intru plinirea Sacrificiului; de-óre-ce unde e Tatalu acolo este si Fiiulu, éra unde e Fiiulu acolo e si Spiritulu santu.

Lucrarea acést'a nedespartîta a s. Treime voiesce se-opuna s. Chrysostomu inaintea ascultatoriloru sei, cându la commemorarea sistematica a partiloru s. liturgie asia dîce: „cându din tóte partile profetii striga, cându Apostolii predica evangeli'a (s. cetiri), cându Christosu stà in midilocu (consacrare), cându cele ce se facu Tatalu le suscepe (Ale Tale s. c. l.), cându Spiritulu santu imparte bucuri'a s'a (Epiclesis) s. c. l.¹⁾ — séu cându intr'altu locu marturisesce cà:

„Ce e mai distinsu, ce mai folositoriu, unde suntu toti fratii, unde e Spiritulu santu, unde e in midilocu Isusu si Parintele Lui.²⁾“

Spre întregirea celoru pâna acî dîse, se fie acî inca adnotate unele marturisiri ale s. Chrysostomu, despre presentia si conlucrarea Spiritului santu la plinirea sacrificiului eucharisticu. — Asia:

Vorbindu despre curatîrea spirituala a preotului dîce intr'altele „cându inse **va chiamá pre Spiritulu santu si va aduce acelu sacrificiu infricosiatu, si cu de-adinsulu va tractá pre Domnulu toturoru, întrebu óre in ce ordu 'lu vomu constitui pre acel'u?“³⁾**

Éra intr'altu locu dîce:

„Més'a mystica e gat'a, mnelulu lui Domnedieu se jertfesce pentru tene . . . focu spirituale se descinde din

¹⁾ De mutat nominum. 1. T. III. p. 145.

²⁾ In inscript. altaris I, 2. T. III. p. 70.

³⁾ „Cum autem Spiritum sanctum invocaverit et horrendum illud sacrificium obtulerit, et communem omnium Dominum assidue tractaverit, quo illum quaeso in ordine constituemus.“ De sacerdotio lib. VI. 4. T. I. p. 681.

*ceriu sangele că si dintr'unu crateru s'a versatu pentru curatîrea t'a din cós'ta cea nemaculata.*¹⁾“

17. *Rogatiuni dupa invocarea Spiritului santu.*
— *Diptychele.* —

In asediamentulu de adi alu s. liturgie dupa invocarea Spiritului santu urméza :

1) *commemorarea santiloru*; anume: a stramosiloru, parintiloru, patriarhiloru, profetiloru, predicatoriloru, evangelistiloru, martyriloru, marturisoriloru si a contenitoriloru; apoi a Preacuratei Vergure Maria, a s. Joanu botezatoriulu, a ss. Apostoli si a toturoru santiloru; —

2) amintirea viiloru si a mortiloru; —

3) amintirea Episcopiei dreptu credintiosiloru si a tóta preoti'a; —

4) se face rogatiune pentru lume si beserica; —

5) pentru cei ce traiescu in curatîa si viétia onesta; —

6) pentru domnitoriu; —

7) pentru Episcopulu locului; —

8) pentru comuna si tóte cetatile si pentru cei ce vie-tuescu intr'ênsele cu credintia; —

9) pentru cei ce caletorescu si suntu nepotintiosi si prinsi; si in urma —

10) pentru cei ce aducu daruri si facu bine precum si pentru toti. —

Ce se afla inse din tóte aceste in scrierile s. Chrysos-tomu — se va vedé din urmatórele:

In oratiunea ce o-a tienutu s. Chysostomu despre Ilie profetulu, spre a aretá pecatosiloru medicamentele cele multe spirituale ce le stáu in demana, intre altele díce:

„*Ai beserica carea aduce sacrificia, — rogatiuni de ala parintiloru, — administratiunea Spiritului santu, me-*

¹⁾ „Mensa mystica parata est et agnus Dei pro te immolatur
iguis spiritualis de coelo descendit, sanguis in cratere in tuam pu-
rificationem ex immaculato latere effusus est. De poenit. Hom. IX.
T. II. p. 345. Cfr. De beato Philog. VI. T. I. p. 753. De resu-
rect. mortuorum S. T. II. p. 432.

*moriele martiriloru, adunarea santiloru si altele multe asemenea, care dela pecatu te potu revocá la dreptate.*¹⁾

Decumv'a sub „*administrationem Spiritus sancti*“ este de a se intielege descinderea Spiritului santu preste darurile dejá prefacute, atunci amesuratu marturisirei de mai susu dupa invocarea Spiritului santu ar' fi urmatu comemorarea Martiriloru si a Santiloru.

1) Alt'cum cumcà pre tempulu s. Chrysostomu dupa plinirea consacrarai intru adeveru s'a facutu amintirea martiriloru, acést'a apriatu se cunoşce din urmatóriile:

„*Ce cugeti — dîce s. Chrysostomu — óre pentru Martyri se aduce sacrificiu, pentru-cà in ór'a ace'a se invocá? De-si suntu martyri, totusi e o onóre mare si pentru martyri a se numí atunci cându Domnulu e de façia, cându se perficiédia mórtea ace'a, sacrificiulu celu infricosiatu si mysteriale cele negraite. — De-óre-ce precum atunci candu Imperatulu siede fie-cine pôte se aduca inainte tóte câte voiesce, precându déca s'a sculatu, ori ce va dîce, numai inzadaru dîce: asia si acuma, pâna cându mysteriale suntu de façia, tuturoru servesce spre cea mai mare onóre cá se fia amintitu.*“²⁾

Asiadara memori'a martiriloru la sant'a liturgia se face „*praesente Domino*“ adeca dupa consacrare si inca nu cu acelu scopu cá si cum sacrificiulu s'ar' aduce pentru ei, ci cá :

a) se se arete onóre cuvenita façia de ei, se se demustre legatur'a ce este intre mórtea lui Isusu Christosu si intre mórtea martiriloru, carea dupa s. Chrysostomu este „esortarea credintiosiloru, increderea besericeloru, intarirea crestinatatei, demonstrarea inviarei“ si se se contesteze in modu solemnu cà Christosu traiesce, si cu darulu seu celu

1) „*Habes ecclesiam sacrificia offerentem, — orationes patrum -- administrationem Spiritus sancti, martyrum memorias, sanctorum congregationem et similia multa, quae te a peccato ad justitiam revocare possint.*“ In Petrum Apost. et Eliam prophet. I. T. II. p. 725.

2) *Quid putas pro martyribus offeri, quod vocentur in illa hora? Licet martyres sint, etiam pro martyribus magnus honor nominari Domino praesente dum mors illa perficitur, horrendum sacrificium, ineffabilia mysteria. Quemadmodum enim sedente imperatore, quaecumque voluerit, quispiam perficit: ubi autem surexerit, quaecumque dixerit, frustra dicit: ita et nunc, quamdiu prostant mysteria, omnibus honor maximus est in memoria haberi.*„

santu a lucratu cele minunate in animele, in viéti'a ss. martyri.¹⁾ Éra :

b) cá prin impartasirea sacrificiului celui cuvântatoriu se ne facemu partasi bucuriei ceresci, se aflamu gratia si indurare impreuna cu toti santii.²⁾

2) Fiindu-cá sacrificiulu altariului este „jertfa de inpace comuna a tóta lumea“ (piaculum commune orbis terrae³⁾), chiar' pentru ace'a atunci cându inca erá pusu inainte sacrificiulu (proposito illo sacrificio)³⁾ séu dupa consacrare, impreuna cu amentirea martyriloru, profetiloru, marturisitoriloru si a pretiloru, se inaltá cu confidentia rogatiune cátra Muelulu sacrificatu,⁴⁾ „*pentru tóta lumea, pentru cei ce mai nainte de noi au fostu, pentru cei ce acum'a traiescu, pentru cei mai'nainte nascuti, si pentru cei ce voru urmá.*“⁵⁾

Rogatiunea acést'a facuta pentru tóta lumea cá si unu sacrificiu in sensu mai latu nu este de a se luá cá si óresicarev'a rogatiune de multiamita, ci cá o rogatiune de cerere pentru bunastarea si folosulu sufletescu si trupescu alu celoru amintiti.

La acést'a mi se pare a se referi marturisirea ace'a a S. Chrysostomu unde avêndu in vedere decursulu rogatiuniloru s. liturgie asia dîce :

„*Mai antâiu trebuie se offerimu Domnului hymnuri, si pentru bunatatile primite a-i multiamí, — apoi a cere ce voimu si éراسi a multiamí.*“⁶⁾

3) Cumcá pre tempulu s. Chrysostomu se faceá amintirea mortiloru sub decursulu celebrarei s. liturgie in acestu modu aflamu insemnatu la s. Chrysostomu :

„*Nu e numai in modu tēmerariu escugetatu — dîce elu — neci inzadaru amintimu in mysteriale divine pre cei adormiti, si pentru ei intrevenimu rogāndu pre Muelulu*

1) De s. Droside martyre 2. T. II. p. 686.

2) Cfr. Hom. I. in I. Thess. T. XI. p. 396; — De poenit. Hom. II. T. XII. pag. 587. Hom. 41, 4. in I. Cor. T. X. p. 361.

3) Hom. 25 in Math. n. 3. T. VI. p. 331.

4) Hom. 41, 4. in I. Cor. T. X. p. 361.

5) Hom. 25 in Math. 3. T. VI. p. 331.

6) prius hymnos Deo offerre, et pro beneficiis acceptis gratias agere: et tunc quae vult petere, et pro iis quae acceperit rursus agere gratias.“ Exposit. in Ps. V. T. V. p. 67.

celu pusu inainte carele sterge peccatele lunei, — cî cî de acolo sî li se faca loru cev'a mîngaiere: neci nu striga in zadaru acel'a carele stî inaintea altariului, cîndu se celebrîza mysteriale venerande, „pentru toti cîti in Christosu au adormitu, si pentru cei ce celebrîza memori'a acelor'a“ ... Se intendemu dreptu ace'a ajutoriu acelor'a si se plinimu commemorarea loru. — Pentru-cî decî pre fi lui Jovu i-a esp'atu sacrificiulu adusu dî catra parintele seu; ce te indoiesci cî prin sacrificiu adusu de cîtra noi pentru cei repausati, bre acelor'a se nu se deie cev'a mîngaiere?¹⁾

E in vederatu dara cî amintirea mortiloru se facea la s. liturgia si inca dupa consacrare.

S. Chrysostomu inse nu se indestulesce numai cu atît'a, ci adauga si temeulu acelei instituii liturgice. — Dîce adeca cî amintirea celoru repausati cu ocasiunea celebrarei s. liturgie e intemeiata:

a) *pre dispusetiunea Spiritului.* — „Nu in zadaru se facu oblatiuni pentru cei repausati, — nu in zadaru se facu rogatiuni.... elemosine: tîte acestea **Spiritulu le-a asediatu**, voindu cî noi imprumutatu se ne ajutamam.... Nu diaconulu e acel'a care dîce (pentru cei ce intru Christosu au adormitu), fara **Spiritulu sîntu**, dîcu adeca, darulu lui;²⁾

b) *e asiediemîntu apostolicu.* — „Nu in zadaru s'au statoritu aceste de catra Apostoli cu lege, cî in mysteriale cele infricosiate se se faca commemorarea celoru repausati. Au cunoscutu adeca cî de acolo multu folosu si multa dobînda

¹⁾ Non sunt enim temere excogitata, neque frustra eorum qui excesserunt in divinis mysteriis meminimus, et pro ipsis accedimus, rogantes Agnum propositum qui mundi peccatum tulit, sed ut inde eis aliqua sit consolatio: neque abs re is, qui adstat altari, dum veneranda peraguntur mysteria clamat: pro omnibus, qui in Christo dormierunt, et iis qui pro ipsis celebrant memorias.... Eis ergo opem feramus et commemorationem peragamus. Si enim Jobi filios expiabat patris sacrificium: quid dubitas, an nobis pro eis qui excesserunt offerentibus, ipsis detur aliqua consolatio? Hom. 41, 4, 5. I. Cor. T. X. p. 361.

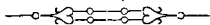
²⁾ „Non frustra oblationes pro defunctis fiunt, non frustra praeces... elemosinae: haec omnia Spiritus disposuit volens ut nos mutuo juvemus... Non diaconus emittit hanc vocem (pro iis qui in Christo defuncti sunt) sed Spiritus sanctus, dico autem donum ejus.“ In acta Hom. 21, 4. T. 9. p. 170.

se nasce pentru ei. Pentru-cà cându poporul intregu stà cu mânil: aredicate la ceriu, asemenea si cét'a preotiesca, éra sacrificiulu celu infricosiatu se pune inainte, la acelu tēmpu cum se nu imblandīmu pre Domnedieu rogāndu-ne pentru ei.¹⁾

E de insemnatu apoi si ace'a, cà oblatiunea, respective aplicarea fructelor sacrificiului s'a facutu numai pentru cei *adormiti in Christosu*, séu cu alte cuvinte pentru cei ce s'au complinitu intru credintia (qui in fide decesserunt), — éra nu si pentru catechumeni, cu atātu mai puçinu pentru necredintiosi, despre carii dīce cà „*Suntu lipsiti dē totu ajutoriulu, luāndu afara unu casu. — E iertatu adeca a dá celoru seraci elemosine pentru ei, cà de acolo primescu cev'a usiorare: Domnedieu voiesce cá sē intendemu unulu altui'a ajutoriu imprumutatu, ce ar' si fi alta caus'a pentru carea a demandatu a se rogá pentru pacea si bunastarea lumei, si pentru toti ómenii? ... pôte dóra va fi óresi-carev'a întórcere acelor'a.*“²⁾

Scopulu oblatiunei s. sacrificiu pentru cei repausati intru credintia, ori a rogatiunei si impartirei elemosinei la cei seraci pentru catechumeni si necredintiosi, a fostu: cá se afle consolare cà de nu suntu cu totulu liberati, celu puçinu au aflatu óresi-carev'a consolare,³⁾ se afle repausu si judecatoriu induratu.⁴⁾

(Va urmá.)



1) Non frustra haec lege statuta sunt ab Apostolis, ut sub horrendis mysteriis, defunctorum fiat commemoratio. Noverunt multum ipsis lucrí inde oriri, multum emolumentí. Quando enim populus universus stat, manus in coelum extendens, coetus item sacerdotalis, horrendumque sacrificium proponitur, quomodo Deum non placaremus, pro istis orantes. Ecclóga de morte Hom. 31. T. XII. pag. 808. Cfr. Hom. III. ad Philips. 4. T. XI. p. 203.

2) „Qui omni auxilio sunt destituti, excepto uno quodam. Quale vero hoc? Licet pauperibus pro ipsis dare, atque hinc aliquid percipiunt refrigerationis: vult enim Deus, ut nobis mutuum auxilium afferamus. Eequid enim aliud causae sit, cur pro pace et bono mundi statu precari jusserit? cur pro omnibus hominibus?... attamea pro omnibus precamur, erit enim fortasse quaedam ipsorum conversio“.

Hom. III. ad Philipsenses 4. T. XI. p. 204.

3) In Acta Ap. Hom. 21. 4. T. IX. p. 169. Cfr. Hom. 62 in Joannem 5.

4) Hom. 61 in Math. 4. T. VII. p. 374.

Elementele sacrificiului Eucharisticu.

Misiunea besericei delineata decàtra Mantuitoriulu Christosu este intemeierea, promovarea si intarirea imperatiei lui Domnedieu, intru carea cele firesci se indomnedieescu, cele de josu se innaltia la cele ceresci.

Spre realisarea acestei misiuni obiective, s. beserica, parte pre bas'a mandatului si esemplului domnedieescu, parte de dupa svaturile, invetiaturele si exemplele domnedieesciloru Apostoli, s'a semtîtu a fire in dreptu si indatoratu, cá spre innaltierea cultului divinuu, cá canalulu eserciarei acelei misiuni, intru implinirea acelu'a se suscépa unele mijlóce de santire si de pietate, unele substantie ori elemente de ale naturei, cá pre acele se-le prefaca in elementele darului, si óresi-cumv'a si in sa-si natur'a pusa sub blastemu se-o santiésca, se-o puna de mijlocitórea santirei.

Atari elemente susceptute in cultulu divinuu le aflamu mai cu séma aceste:

1 Ap'a, 2 pânea, 3 vinulu, 4 oleulu, 5 tamâi'a, si 6 lumin'a.

Din aceste elemente ale cultului divinuu dóue suntu mai cu séma, care atâtu in regnulu naturei, câtu si in economi'a darului au o speciala insemnatate. Si anume: *pânea si vinulu* care suntu substantiele sacrificiului eucharisticu, a celui mai sublimu actu alu cultului divinuu.

De-ocamdata se consideramu ratiunile insemnatatei acestoru dóue elemente.

I. *Pânea* din natur'a s'a este substanti'a cea mai necesaria si mai de frunte, pentru conservarea vietiei omenesci, càci ace'a dà organeloru trupului nutritie, tarie si viétia.

Façia de acestu elementu alu vietiei scrietorul *Laurent* asia díce: „Cându Domnedieu prin viétia, spiritulu l'a unitu cu trupulu, atunci spre sustienerea acestei vieti intru noi, ne-a avisatu la viéti'a naturala afara de noi cá l'a inceputu nutritie se-o primimu din regnulu plantelor.

In statulu inocentiei originale, arborii paradisului au subministratu protoparintiloru nutremêntulu de viétia.

Dupa caderea in pecatu, fiindu omulu scosu din paradisu si asiediându-se in pamêntulu pusu sub blastemulu peccatului, a fostu necesiatu cá cu sudórea feçiei s'ale se-si câstige din pamêntu nutritie s'a. — Grâulu ce cresce si se

coce in grasimea pamântului, contine deodata si trupulu pamântului, si cá atare e destinatu spre sustinerea si innoirea poterei trupesci a omului, si ast'feliu grâulu constitue mijloculu principalu alu vietiei nóstre fisice.

Acést'a este insusírea grâului din care se face pânea.

Dara: „grâulu este nu numai pârg'a naturei, ci si a darului domnediescu“ (Iren. adv. Haer. l. IV. c. 17. n. 5), încâtu din natur'a s'a prea bine symboliséza essenti'a actiunei divine, poterea darului cerescu, lucrarile spirituale si rezultatele morale care sunt legate cu elementulu pânei, cá elementulu sacrificiului eucharisticu.

Si in ce stà acésta symbolisare, acésta congruentia între insemnatatea insusirii naturale, si între effectulu spirituale legatu de acelu elementu?

In cele urmatórie, — cá, precum pânea este elementulu de viétia alu omului trupescu, — asia formédia pânea cerésca — trupulu lui Isusu Christosu — nutrementulu celu mai santu si mai pretiosu alu vietiei nóstre spirituale.

Precum pânea naturala este pârg'a darului domnediescu datu omului: asia aduce crestinulu adevératu in s. sacrificiu, pânea cá si darulu animei s'ale, — jeftesce Domnului fructulu sudórei si osteneleloru s'ale.

Precum pânea din natur'a s'a este buna, placuta, nutritória si de viétia facatória: asia de buna, nutritória si de viétia facatória este si pânea cea cerésca si ângerésca a sacrificiului eucharisticu, ast'feliu, încâtu precum pânea naturala prin insusirile s'ale, trupului dà sanetate, frumsetia si vivacitate: asia si pânea eucharistica prin poterea si darulu seu dà sufletului frumsetia cerésca si vivacitate ângerésca.

Pre lânga acést'a insemnatate congruente dedusa din insusirea naturala a pânei, suntu inca si alte ratiuni istorice si mystice care militédia pre lânga congruenti'a susceperei acelu eleméntu in cultulu divin. Anume:

Pânea cá eleméntu symbolicu atâtu in legea vechia, câtu si in cea nóua jóca o rola deosebita.

a) In legea cea vechia se afla multe marturisiri typice despre pâne, cá si despre elementulu sacrificiului eucharisticu. Asia de exemplu: „mann'a in pustéia cu insusirile s'ale“ (A dóu'a lege VIII, 3); „pânea offerita de catra Melchisedecu“ (Fac. XIV, 28); „pânile punerei inainte“ (Esire

25. 30, — Lev. II. 4); „nutrirea minunata a lui Ilie cu pâne“ (III. Reg. 19. 6). Totu acolo se vorbesce despre: „pânea cerésca,“ — „pânea angerésca“ (Ps. 77, 29, 104, 39)“ — „pânea intieptiunei si a vêrtutei“ (Eccl. 15, 3), si insusi Intieptiunea chiama pre toti se manânce „pânea s'a“ carea intaresce anim'a omului (Eseuple 9. 5. Ps. 103. 5).

b) Éra ce se tiene de legea cea nóua, nu numai cà Christosu Mântuitorulu se numesce pre sene „pânea vietiei“, „pânea carea s'a descinsu din ceriu“ (Jo. 6. 35, 48); nu numai cà prin mijlocirea pânei face minune mare (Math. 15. 36); cà insusi Elu asiédia pânea de elementulu sacrificiului iubirei, alu Eucharistiei.

De acì se vede, cà substanti'a pânei atâtu din natur'a s'a, si câtu de dupa ratiunile typice si mystice atribuite ei in s. scriptura este prea accomodata spre symbolisarea acelu daruri ceresci, acelu efecte de santire, care de càtra s. beserica se impreuna cu ace'a.

II. Vinulu. Acest'a éra-si e unu elementu insemnatu si principalu in viéti'a omenésca, éra in ordulu vietiei spirituale e unu elementu simbolicu atâtu cá materi'a s. sacrificiu, câtu si cá parte intregitória a câtor²-va sacramentalia.

Insemnatatea si congruinti'a susceperei acestui elementu in cultulu divin, dara mai alesu cá materi'a sacrificiului eucharisticu, se basédia pre urmatóriele ratiuni naturale, typice si mystice. — Anume: Vinulu din natur'a s'a scutesce organele trupului contr'a poteriloru chemice care 'lu amenentia cu distrugere si stricare. Ace'a materia naturala ajuta desvoltarea si promovédia vivacitatea trupului.

Pentru ace'a in s. scriptura se si numera intre recerintiele de lipsa ale vietiei (I. Esdra VI. 9), S. Paulu 'lu numesce „mijlocu de intarire“ (I. Tim. V. 23), si se lauda cá unu elementu ce intaresce si inveselesce anim'a omului. (Ps. 103. 16, 157.)

Cá preintipiirea elementului sacrificiului eucharisticu cu legea vechia, acolo este „vinulu oferitu de càtra Melchisedecu“ (Fac. 14. 18), se lauda cá „o beutura gatita prin intieptiune“ (Eseuple 9, 2), cá „bunamirésu'a fecióreloru“ (Zach. 9, 17), atribuinu-se alte insusiri si efecte spirituale. (Ps. 15, 5, — 74, — 9; 115, 13.)

Culmea insemnatatiei s'ale si-a ajunsu-o acestu elementu alu naturei in legea cea noua. Pentru-cà aci vedemu cum se alege acel'a de càtra insusi Domnedieu Mantuitoriu de mijloculu manifestarei a-totu-poternicieii s'ale, facându minunea s'a cea de-ântâia in vinu, cându adeca la nunt'a cea din Can'a Galileiei ap'a o preface in vinu.

Prin acést'a minune lucrata cu intrevenirea vinului Domnulu Christosu nu numai cà a preinsemnatu essenti'a, si a pregatitu instituirea sacrificiului eucharisticu, cí totu-odata a comprobatu tôte insusirile vinului preintypuite in legea cea noua.

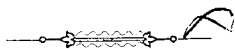
Ce'a-ce inse Christosu Domnedieu prin minunea dela nunt'a din Can'a Galileiei faça de elementulu vinului numai preinsemnatu, ace'a in modu mysticu o-a intaritu la cin'a cea de taina prin ace'a cà s'a induratu a alege vinulu de materi'a s. sacrificiu. Prin acést'a apoi a facutu cá acelu elementu pentru tôte têmpurile se fia aptu spre simbolisarea lucrarei darului cerescu, spre impartasirea santirei si a binecuvântarei.

Dara, ôre aptu si congruentu este vinulu spre scopulu pentru care e susceptu in cultulu divin, si mai alesu cá materi'a sacrificiului altariului? — Cu adevratu.

Pentru-cà precum strugurii prin poterea sórelui ajungu la cócere, si dintrênsii se câstiga vinulu, care prin impartasire trece in sângele omului: asia e si cu vinulu sacrificiului. Acest'a prin poterea cea domnedieesca a sórelui dreptatiei Christosu, se preface in sângele celu pretiosu domnedieescu, care pre cei ce se impartasiescu din trênsulu, i curatiesce, unindu-i cu Christosu. Precum vinulu intaresce inim'a omului si desfatéza sufletulu lui: asia este si cu beutur'a cea spirituala, cu vinulu sacrificiului eucharisticu, cu sângele lui Isuxu Christosu. Càci acest'a fiindu intarirea si desfatarea sufletulu celui ce umbla intru lumin'a lui Christosu, acelu sufletu i impartasiesce poterea vietiei vecínice, desfatarea mântuirei si dreptulu moscenirei fericirei eterne.

Viti'a — Christosu — fructulu vitiei l'a prefacutu in instrumentulu nemorirei si alu darului Spiritulu santu (Rogat. preste, vinea), — cine se va poté dreptu ace'a indoii despre insemnatatea tainica si simbolica a acelu elementu susceptu in cultulu divin?

J. Borosiu.



Predica pe Dominec'a a II. a postului mare.

„Ce este mai lesne a dîce slabanogului: Iértati-se tfe pecatele, séu a dîce: scóla si-ti ià patulu teu si ambla?

Marc. II, 1—12.

Dóue lucruri contrarie vedemu in s. evangelia de astadi! De o parte credinti'a cea mare a celoru, ce alergáu la Domnulu Isusu Christosu, si cercáu de la elu alinarea doreriloru s'ale, precum a facutu si slabanogulu din acést'a evangelia; de alta parte reutatea fariseiloru si a carturariloru, cari pândiáu dupa faptele cele bune ale Domnului, si cu nespusa malitfa reutatiósa se sbateáu se dea façia rea lucruriloru celoru minunate a indurarei nemarginite a lui Isusu Christosu.

Fariseii si carturarii plini de reutate intru inim'a loru, vediendu credinti'a cea mare a multfmei de poporu, — cercáu tóte càile, cá se affe cev'a reu in bunatatea lui Isusu Christosu, si unde numai poteáu, huliáu pre Domnulu, cá asia se instraineze dela elu pre poporulu credintiosu.

Acést'a reutate fara de margini a judeiloru, dar' mai alesu a fariseiloru si a carturariloru, vediendu-o Domnulu, de multe-ori se departá dela dènsii si se indelungá prin tie-neáu dela marginele Galileei la popóre, — ce nu se tie-nuturile de judei. Cà scimu cá in Betlehemu se nascù cu trupulu intre judei, si in Nasaretu se crescù si petrecù intre judei, cì ai sei nu l'a, cunoscutu pre elu, incátu si Domnulu insusí a trebuitu se dîca, cà nici unu profetu nu este primitu in patri'a s'a.

Dar' ce se vedi! Reutatea carturariloru si a fariseiloru mergeá in urm'a lui, precum vedemu si in evangeli'a de astadi, care spune cá intrându Isusu in Capernaumu, au audítu poporulu cá este acolo intr'o casa, si indata s'au adunatu multi, cá se asculte invetiatur'a lui si se-i primésca facerile de bine. Cei adunati eráu asia de multi, câtu nu incàpeáu neci pre in giurulu casei, cu atátu mai puçinu poteáu se între la dènsulu in casa; si pre cându invetiá Elu, au adusu patru ómeni pre unu slabanogu, nepotintiosu, pre care 'lu portáu cu patulu, éra dupa-ce nu au potutu de multíme se strabata la dènsulu, in credinti'a cumcà Christosu

lu va vindecá, au descoperitu cas'a si pre de-asupr'a l'au lasatu inaintea Domnului, carele indurându-se spre slabanogu, si vediându credinti'a loru, l'a vindecatu, dupa-ce mai antaiu i-a iertatu pecatele.

Dar' fariseii si carturarii, pre cari i-a fostu adusu reutatea si aci, au cercatu se afle scadere si in acést'a benefacere a Domnului, cà audîndu pre Christosu dîcîndu slabanogului: *Iértati-se tîe pecatele t'ale*, cugetáu intru animele s'ale, ce graiesce acest'a hule? Cà cene póte iertá pecatele, fara numai unulu Domnedieu?!

Ci se lasamu reutatea fariseiloru si a carturariloru la o parte, cà Domnulu insu-si i-a rusinatu pre ei, pentru-cà nu numai a iertatu pecatele slabanogului, cî l'a si vindecatu pre elu! Se vedemu pentru-ce Domnulu mai antaiu a iertatu pecatele si apoi a vindecatu trupesce pre slabanogulu?

Asia a facutu Domnulu! A iertatu mai antaiu pecatele slabanogului si apoi la vindecatu; l'a curatîtu mai antaiu de ból'a sufletului, de pecatu, si apoi de ból'a trupésca, de slabanogía, pentru-cà:

a) ból'a cea sufletésca a slabanogului adeca pecatulu, erá mai grea decátu ból'a lui cea trupésca, de-óra-ce ból'a lui cea trupésca i-a adusu-o asupr'a pecatulu;

b) sanetatea trupului fara curati'a sufletului nu e de neci unu folosu, cà mai rea este ból'a sufletului decátu ból'a cea trupésca.

Deci pâna ce voiu aretá adeverulu acest'a, fiti cu luare amente; éra Isusu Christosu se patrunda cu adeverulu evangheliei animele nóstre, cá asia lapedându pecatulu, se amblamu in calea dreptatii, si se ajungemu mántuirea sufletului nostru, cà ce va folosi omului de ar' dobêndí lumea tóta si-si va pierde sufletulu seu?

Cautându la omu — asia, precum este elu aici'a pre panêntu, adeca cu sufletu si cu trupu, — aflamu cà si relele, la cari e espusu, suntu de dóue soiuri: unele, cari aducu stricatiune sufletului, altele cari 'su stricatióse trupului. Suntu asia dara rele sufletesci, si suntu rele trupesci. Relele sufletesci suntu pecatele, éra relele trupesci suntu dozerile si bólele, lipsele si neajunsurile.

a) Dupa judecat'a ómeniloru, nefericiti se tienu aici'a pre pamentu cei cuprinsi de relele trupesci, de doreri si de bóle; ci gresita este judecat'a lumei, déca tiene cá cei nefericiti suntu, acei cuprinsi de relele trupesci, de bóle si de doreri, pentru-cá dupa judecatile cele nepetrunse ale lui Domnedieu si dupa credinti'a nóstra crestina, care ne spune cá este viétia eterna, ce va fi dupa mórtea trupului nostru, stà lucru tocm'a din contra. Nu suntu asia de nefericiti cei cuprinsi de relele trupesci, cá si cei ce au de a suferi de relele sufletesci, de pecate.

E dorerosu lucru, cându vedemu pre cutare omu cuprinsu de rele trupesci, de bóle si de doreri, dar' cu multu mai dorerosu este, cându cenev'a e cuprinsu de relele sufletesci, de pecate; si mai fericitu este celu ce se vindeca de relele sufletesci, decátu de cele trupesci, pentru-cá relele trupesci, bólele si dorerile omóra numai trupulu, carele si altu cumu este trecatoriu, éra relele sufletesci, pecatele pierdu partea cea mai pretiósá a omului, sufletulu, pre care daca 'lu pierde omulu nu are neci unu folosu de ar' fi dobënditu si lumea tóta.

Slabanogulu din evangeli'a de astadi erá fórte nefericitu, precum e o mare parte din moritori, pentru-cá acel'a, pre care-'lu duceáu cu patulu la Christosu, erá cuprinsu si de relele sufletesci si de cele trupesci, de óra-ce slabanogi'a lui erá pentru pecatele lui, pentru-cá relele, necasurile, dorerile si bólele, ce ne impresura aici'a pre pamêntu, tóte suntu urmele doreróse ale peccatului, cá precum prin omu a întratu peccatulu in lume, asia prin peccatu a întratu mórtea, prin care tóte relele au întratu.

Si cumcá slabanogulu erá cuprinsu si de relele sufletesci si de cele trupesci, se vede din cuvintele Domnului, carele nu numai 'lu face sanetosu pre celu slabanogu trupesce, ci iérta si pecatele lui, si inca mai antâiu iérta lui pecatele si apoi 'lu vindeca trupesce.

Asemenea intemplare ne mai spune si s. Joanu Ev. (V, 1—15) despre altu slabanogu, carele 38 de ani a petrecutu in ból'a s'a, si Christosu mergêndu la scaldatóri'a oiei in Jerusalimu, l'a vindecatu pre elu, si aflându-lu dupa ace'a in beserica i-a dîsu: „Éta cá te-ai facutu sanetosu, de acumu

se nu mai pecatnesci, că se fie tîe cev'a mai reu." (Dom. IV, d. p. si dom. VI. d. r.). Si ce se vede de aci? Ace'a, că si slabanogulu acel'a dela fîntân'a oiei pentru pecatele s'ale a jacutu 38 de ani in bôl'a s'a, căci altu cumu pentru ce i-ar' fi dîsu Christosu: „*De acumu se nu mai pacatuesci, că se nu fie tîe cev'a mai reu.*”

Dar' cumcã si slabanogulu din evangeli'a de adi pentru pecatele s'ale avuse de a suferi, se vede din cuvintele Domnului, pentru-cã mai antãiu i ierta pecatele, si numai dupa ace'a i dîce: „*Scôla si-ti iã patulu teu si âmbla.*”

Din acestea amu potutu dar' invetiã că de multe-ori relele trupesci vînu asupr'a nôstra pentru relele nôstre cele sufletesci, pentru pecate; cî si mai stralucita, si mai mântuitoare este invetiatur'a acelui adeveru că:

b) Sanetatea trupului fara curati'a sufletului nu e de neci unu folosu, si reu gresiescu ómenii cãndu numai de vindecarea bóleloru trupesci se ingrigiescu, éra pre bôl'a sufletului nu punu neci o séma. Acestu adeveru voindu a ni-lu aretã Domnulu ierta mai antãiu pecatele slabanogului si numai dupa ace'a 'lu vindeca si trupesce.

A-ti auditu cum ne spune s. Evangelistu că invetiãndu Isusu in casa, au venitu la elu aducîndu unu slabanogu, pre care 'lu duceãu patru, si dupa-e l'au lasatu cu patulu in casa — vediendu Isusu credinti'a loru, a dîsu slabanogului: „*Fiiule, iértati-se tîe pecatele t'ale.*”

Óre cu ce dorintia au dusu cei patru pe slabanogulu la Christosu? Pentru-cã se asculte dóra invetiatur'a Domnului? Nu atãtu pentru invetiatura, cãtu pentru-cã doriãu se afle vindecare, că de acést'a socotiãu ei cumcã ar' avé lipsa slabanogulu, crediëndu in Domnulu cumcã 'lu va vindecã.

Si Isusu vediëndu credinti'a loru, dîce iértati-se tîe pecatele t'ale, pentru-cã bine sciã Domnulu celu a-tóte-sciutoriu, că vindecarea sufletésca — iertarea pecatelor — e mai de lipsa slabanogului, decãtu vindecarea trupului; indesiertu va fi trupulu sanetosu, déca sufletulu e intinatu cu pecate si indesiertu va fi omulu incungiuratu de bunatati lumesci, déca sufletulu lui va fi cufundatu in rele; atunci bunatatile cele trupesci suntu bóla spre reulu celui ce le are (Eclesiast. V, 12): „*Nu este mântuirea omului in avutié si bu-*

natati, si cu pof'ta lui spre acele neme nu se va mantuî" (Job. XX, 20); cã ce va ajutã sanetatea trupului, dẽca pof-tele nedumerite si patimele voru bolnavi sufletulu?

Pecatulu, carele e bõl'a sufletului, este nefericirea cea mai mare, ale carei doreri si scãrbe va avé se le deplãnga pecatosulu nu numai aci pre pamẽntu, cã pre lãnga relele trupesci, ce le aduce pecatulu, elu turbura si liniscea animei si a conscientiei, si aduce stricatiune nespusa, care in asemenare trece preste tõte relele cele trupesci, pentru-cã pecatulu rapesce benele celu mai mare, la care põte omulu ajunge, si duce pre omu la stricatiunea, care nu se põte resplatí cu tõte bunatatile lumi trecatõre.

Pecatulu ne despõia de iubirea si amiceti'a lui Domnedieu, si despoiandu-ne de acestea, ne duce in desperatiune, ne iã tõta sperarea de a poté ajunge la vieti'a eterna, ferici-
cita. — Pe cãndu suferintiele si dorerile ceste trupesci facu vieti'a neplacuta pre unu tempu õre care trecatoriu, pentru cã scurta este vieti'a aici'a pre pamẽntu: — pre atunci pecatulu infige atari rane in sufletulu nostru, cari duc pre sufletu in peritiune vecinica, de unde nu mai este scapare.

Si totusi — vedeti cucernici ascultatori — cãtu de neprecugetu este omulu!

Cã puçini santu cari 'si pretiuescu sufletulu precum se cuvine! puçini pazescu sufletulu loru cu scumpetate, puçini se ingrigiescu de elu! Puçini santu, cari se nu puna pretiu mai multu pre cele trecatõre decãtu pre sufletu, carele e facutu pentru o vietiã eterna, fara de capetu!

Multi õmeni traiescu si-si petrecu vieti'a cá si cãndu nemicu ar' fi mai bunu decãtu desiertatiunea celoru pamẽntesci. Unii cá acesti'a uita cã sufletulu e mai multu decãtu trupulu, si pentru ace'a nu multu 'si batu capulu cu implenirea de fapte bune, nu multu se sbatu dupa vêtute, nu multu le pasa de sufletu, nu multu cugeta la fericirea eterna! Èr' din contr'a dẽca vre-o reutate, vre-unu necasu ori bóla amenintia vieti'a trupesca si sanetatea trupului loru, nu-si afla locu nici stare, santu cuprinsi de frica preste mesura, cumu se põta delaturá reulu dela trupulu loru.

Dẽca ajunge pre cenev'a vre-o suferintia trupesca, audi plãngere si cãintia fara de nici o mesura; se impulpa cu

totii, se trudesca si se ostenescu fara de pregetu; c erca t ote c aile c a se departe reulu dela trupu, grigiescu se nu pierda neci unu momentu ce ar' poté se ajute!

O dorere de capu, o buba pre trupn, o batere de ochiu si ori-ce simpt oma diu trupulu celu moritoriu e de ajunsu c a se puna famili'a intréga pre cugete, că nu cumv'a se v ina cev'a reu; — si din contra c andu e bolnavu sufletulu, c andu e ranitu c atu de greu prin pecate, nu-lu mai cuprinde pre neme neci o grigia, pâna si celu bolnavu sufletesce petrece in nepasare, c a si c andu nu ar' fi nimic'a. D ile, septem ani, luni, ani si dieci de ani trecu din viétia fara c a se-si bata capulu, fara c a se cugete pecatosulu c a sufletulu lui jace in b ol'a cea mai pericul osa dec atu t ote bólele, de care deca va mori cinev'a, va fi pierdutu in veci; si neme nu se in-grigiesce, c a toturoru li se pare unu lucru cu prea mare truda, cu prea multa ostenéla se alerge la doctorulu sufletescu, precumu al erga cei bolnavi trupesce la celu trupescu.

Cându v ine b ol'a trupului, neme nu sc i de crutiare, neme nu s emte greutate, — al erga indata dupa medicu si-lu aducu din fundulu pam entului, spesescu sume de bani si facu t ote; si din contra c andu sufletulu bolnavesce, c ativ'a pasi, t empu scurtu de pregatire pre c atev'a  ore, pre c atev'a dîle pentru rec ascigarea curat iei sufletului — suntu lucruri ce se paru, nu le-ar' poté impleni nefericitulu pecatosu

„Cercati mai ant aiu imperati'a lui Domuedieu, că cele alalte t ote se voru adauge vbue!” — d ice Domnulu

Cercati mai ant aiu sanetatea sufletului, curatîrea de pecate, că atunci veti fi sanetosi si trupesce.

Se ne tred imu dar' din somnulu celu greu alu pe-catului! Se ne desceptamu si se lucramu pâna ce este diua, c a se nu v ina nóptea si intunecati de b ol'a sufletésca, de pecate, — se nu mai putemu lucr a!

Dupa-ce am vediutu c a pecatulu aduce asupr'a-ne nu numai relele cele trupesci, c i si peritiunea sufletului nostru, s e punemu mai multa grigia pre sufletu dec atu pre trupu, c a trupulu acest'a nepotintiosu si asia putrediesce in pam entu, éra sufletulu are se vieze in veci.

Se fimu mai gat'a a ne pierde si sanetatea si viéti'a acést'a trupésca, numai sufletulu se-lu potemu mântuí! Si déca vínu rele trupesci si suferintie trecatórie asupr'a-ne, pâna-ce suntemu aici'a pre pamêntu, se le suportamu cu rabdare, supunendu-ne lui Domnedieu in scienti'a, cà pentru pecatele nóstre avemu de a le suferí, se ne întórcemu cu pocaintia si cu infrângerea animei la Domnedieu, care póte omorí nu numai trupulu cì si sufletulu in Gehena.

Se ne alipimu de Domnedieu cu credintia neclintita, si se nu ne legamu mortísiu de cele trupesci si trecatórie, cà se nu ne pierdemu sufletulu si mântuirea lui, cà ce va folosí omului de ar' dobêndí lumea tóta, déca-si va pierde sufletulu seu?

Si cu deosebire in tîmpulu acestoru dîle de postu, cându e tîmpulu bene primitu, cându suntu dîle de pocaintia, se alergamu la doctorii nostri cei sufletesci, cà se ne scótemu sufletulu din ból'a cea grea a pecatelor, ce ne apasa!

Patru eráu cei ce au adusu cu patulu pre slabanogulu la peciórele lui Isusu Christosu. Se luamu si noi intru ajutoriu patru soçi, cari se duca patulu dorerei pecatelor nóstre asia, cà se potemu dobêndí vindecare, iertarea pecatelor, de cari e ranitu sufletulu nostru.

Acesti patru suntu: cercarea conscientii, care stà intru ispitirea multímei pecatelor nóstre; parerea de reu, cà prin pecate amu dusu sufletulu nostru in perirea vecinica si amu pierdutu binele celu mai mare, pre Domnedieu; acestea prin marturisirea fara-de legiloru nóstre, voru desvalí patulu doreriloru celu pusu la petiórele doctorului sufletelor — si déca se va cunósce care e caus'a bólei, ce ne apasa, déca vomu avé propusulu tare de a nu mai pecatuí, cà se nu cademu éra-si in ból'a pecatului; déca vomu pune lécu pre ranele doreriloru sufletesci, facerea destulu si implenirea canonului impusu pentru pecate; si in urma déca luându invetiu dela slabanogulu cu infrângere, cu plânsu, cu postu, cu rogatiune si cu credintia ne vomu apropiá de Domnulu, ne vomu invrednicí si noi a audí viersulu: „*Fiule iértati-se pe-catele t'ale.*“ Acést'a este calea, pre care purcediêndu — chiar' si de amu fi cupriusi de ori câte bóle trupesci, ne vomu vindecá sufletesce, si de vomu si morí sub sarcin'a releloru

trupesci, vá fi viu sufletulu nostru, si vomu viá purure fericiți in viéti'a cea eterna, — de care invrednicesce-ne Dómne, cându vei veni intru imperati'a t'a, unde domnesci de-impreuna cu Parentele si cu Spiritulu santu acum si totu-de-a-un'a si in vecii veciloru. Aminu.

Joanu Papíu.



Predica pe Dominec'a III. a Postului mare.

Cine se va rusiná de mine si de cuventele miele intru acestu neamu... peccatosu, de acel'a si Fiiulu omenescu se va rusiná, cându va veni intru marea Tatalui seu, cu santii angeri.

Ev. Marcu VIII, 38.

Mantuitoriulu vorbesce aci despre capetulu lumei, si despre angeri, pre cari i va trimite, cá cu trimitie se adune pre cei inviati la judecata. Déca doresce cinev'a se aibe cunoscientie mai chiare despre judecat'a ultima si despre semnele, ce-i voru premerge, — cetésca predícerea Mantuitoriului dela s. Mat. c. 24—25, sí-si va cascigá acele cunoscientie! Eu me restringu de asta-data la lucruri din giurulu nostru, si precum ia Domineca I. a postului mare, — care 'lu petrecemu — v'am aretatu: cà comerciulu intelectualu intre ómeni se face séu prin organulu vorbirei, séu prin limb'a semneloru, si cá beseric'a crestina dela inceputu s'a folositu cu ambele „spre a comunicá crestineloru adeveturile religióse, precum am vorbitu atunci despre ceremoniele besericesci si simbólele loru in genere, ér' in specie despre cathedra, asia mi-am propusu a cuventá astadi despre dóue obiecte momentóse, ce le pastréza beseric'a in sinulu seu, spre a nutrí in credintiosi simtiuri morali. Acést'a o facu bazândume pre cuventele Mântuitoriului dela s. Mat. 24, cà „la judecata va trimite pe angerii sei cu viersu de trimitia, si se va aretá semnulu Fiiului omenescu;“ *) prin

A se vedé predicele populari de Franz Ehmig Tom. I. pag. 399—412.

urmare clopotulu si s. cruce voru fi obiectele vorbirei mele de adi, — fiti cu atentiune!

I.

Trimbiti'a e unu instrumentu fôrte vechiu, alu carei sunetu strabate cu multa potere prin aeru. Nu e mirare dara cã din anticitate s'a folositu acestu instrumentu pentru ostasi, spre a-i dá semnalulu si a-i comunicã comand'a. Trimbiti'a a servitu naeriloru cã organu de vorbitu, spre a pricepe mandatele capitanului in tẽmpuri viforóse. Trimbiti'a s'a folositu in beseric'a din Jerusalimu la serviçulu divinu. Cu trimbiti'a anuciãu preotii si levitii apropiarea Sãmbatei séu a unei serbatori; cu trimbiti'a aretãu credintiosiloru loru inceperea serviciului divinu, a sacrificiului si a rogatiuniloru. Cine nu cunósce, cã beseric'a crestina inca a avutu lipsa de atari instrumente, spre a conchiamã pre credintiosii sei la tienerea cultului divinu!? De ace'a trimbiti'a a folositu-o si crestinii cei de-antãiu, mai cu séma eremitii, cari locuiãu prin Asi'a si Afric'a. Acesti'a si-au redicatu mãnastiri, unii ce voiãu a duce o viétia mai aspra locuiãu afara de mãnastiri in singuratati, — acum spre a-li anuciã acestor'a vre-un'a serbatóre si a-i chiamã la mãnastire la serviçulu divinu, se suflã in trimbitia. Acést'a o poteãu face usioru eremitii, pentru-cã acolo nu-i persecutã nimenea, inse in cetati in midiloculu poporului erã cu nepotentia; de-óra-ce se scie din istoria, cã mai bine de 300 ani au tienutu gónele asupr'a crestiniloru cu puçine intervaluri. Apoi in tẽmpu de persecutiune crestinii nu se poteãu adunã la lumin'a dîlei in unu edificiu, si poporulu crestinu nu se poteã convocã prin sunetulu trimbitiei, puntru cã marturisirea credintiei crestine erã oprita sub pedépsa de mórte; deci déca ar' fi sciutu oficialii statului cându si unde se aduna la serviciulu divinu, ar' fi persecutatu, incarceratu ori ucisu intrég'a adunare. Inse prelãnga totu pericolulu si amenintiarile, crestinii 'si tieneãu serviçulu divinu, firesce in locuri ascunse si nóptea convenindu in o padure, in munti, in crepaturi séu in pesceri si catacumbe (gropi). Spre a-i poté convocã Episcopii trebuiã se trimita ómeni anumiti, *cursori* asia dîcũdu in casele crestiniloru, cari se le spuna locuinti'a si tempulu

unde si cându se va tiené serviçiuu divinuu. Asia a fostu pâna in *vêculu alu patrulea*, cându s'au increstinatu Imperatii Romani si au concesu 'usulu publicu alu Religiunei. De atunci incepura crestinii a-si redicá parochii si ale provedé cu preoti si beserice spre tienerea cultului domnedieescu. Semnalulu de adunare 'lu faceáu pre atunci prin *batearea cu ciocane a unei blane de lemnu ori fieru* adeca prin *tóca*.

In fine spre mai mare comoditate s'a folositu *campan'a séu clopotulu*. Inventiunea clopotului se datéza cu multu inainte de Christosu, pentru-cá in Egiptu serbatóri'a lui *Oziris* in onórea sórelui se anunciá prin clopote. Aaron si Archiereii iudaici pre marginea superindumentului de matasa portáu clopotiele de auru. Preotii *Cibelei* din Aten'a inca folosiáu clopote la cacrificiele loru. Svetoniu ni spune, cá Augustu a ordinaru a se pune unu clopotu la templulu lui Joie dieulu tempestatiei, si probabilu, cá de acì se deduce datin'a poporului nostru de a trage clopotulu la ivirea unei tempestati ori viforu.

Mai antâiu a introdusu clopotulu in beseric'a crestina *Paulinu* episcopulu din *Nol'a* in *Campani'a* pre la secululu alu 4-le. Numele de „campana“ 'lu-are séu dela aram'a din *Campani'a*, ce erá renumita pentru sunetulu ei celu chiaru séu dela câmpu, pentru-cá clopotele cele mari, mai multu se versáu in câmpu liberu. In 550 s'au introdusu in Franci'a. Pontificele Sabinianu, urmatoriulu lui Gregoriu celu mare (605), a dispusu, cá tóte órele se se arete prin tragerea clopoteloru, spre a se scí mai bine órele canonice. In 680 s'au introdusu in Angli'a la serviçiuu divinuu. In 865 s'au introdusu in orientu, cându Imperatululu grecescu Michailu alu 3-le capetá cá daru 13 campane mari dela ducele venetianu Ursu. In secululu alu 11-le s'au introdusu in Germani'a; si de atunci clopotele se considera cá unu orna-mentu alu besericeloru.

De-si se afla si astadi multi contrari ai religiunei, totusi e cu multu mai bene cá in cei trei seculi de góne, pentru-cá nu ni amenintia nime cu mórte, nu suntemu siliti a ne aduná nóptea in locuri departate si ascunse, nu ne chiama preotulu amblându din casa in casa, spunendu-ni locul si tēmpulu serviçiuului divinuu. Pre noi ne conchiamo

clopotulu; sunetulu lui ne aduce aminte de benefacerile lui Domnedieu, ne provóca a dá multiemita si lauda lui Domnedieu, ce ni-a usiuratu exercitiulu religiunei. De aci s'ar' si cuveni se fimu mai zelosi, mai virtuosi decâtu crestinii cei de antâiu, pentru-cà nu avemu a ne luptá cu atâtea greutati cá ei. Pentru ace'a astadi déca cinev'a nu merge bucurosu la s. beserica, neglege ascultarea cuvântului domnediescu ori se departa inainte de a se terminá, séu nu vré se asculte ori 'si afla placere numai in a critizá pre vorbitoriu, — pre unulu cá acel'a 'lu voru rusiná si condamnă crestinii cei de-antâiu la judecata. Déca unii crestini se rusíneza de credinti'a si legea loru, nu se róga sér'a si deminéti'a, inainte si dupa mâncare, nu se pórtá cu cuvenintia in acestu locu santu, arare ori primescu ss. sacrameinte séu fora pregatire, — pre unii cá acei'a i-voru rusiná si condamnă crestinii cei vechi la judecata. Vai! de crestinulu, care despretiuesce sunetulu clopotului, unulu cá acel'a va amutí la judecata. Pentru-cà fie-care sunetu de clopotu ne admoniéza la cev'a datorintia, asia *clopotulu din presér'a Dominecei ori serbatórei* ni dá semnalulu, cá se incetamu dela lucrurile servile, si se ne pregatimu pentru santirea dílei urmátóre; celu dupa s. Prefacere ne provóca la adorarea lui Isusu Christosu; de alte-ori ne conchiamo la petrecerea unui confrate din lumea acést'a, la rogatiuni pentru sufletulu lui, séu la evitarea unui periclu. Ast'a e limb'a campane! cine implinesce cu diligintia ace'a, ce-i spune beseric'a prin clopotu, unulu cá acel'a nu se va infricá, nu va tremurá, cându ne va trezí din mormêntu trimiti'a angeriloru, si ne va chiamá la judecata; ér' care e surdu la chiamarea clopotului, sunetulu trimitiei la judecata i va vestí lapadare, perire si osênda vecinica.

II.

Iubitoru! Mantuitorulu ni spune, cá la judecata se va aretá semnulu Fiiului omenescu. Semnulu acést'a e si cruce. Domnedieu voí a indepliní salvarea nóstra prin cruce. Unu lemnu, unu pomu cu fructulu lui a fostu instrumentulu stricatiunei nóstre, unu lemnu a trebuitu se fie si instrumentulu rescumperarei nóstre. Lemnulu acést'a inainte de Christosu se usitá spre pedepsirea si uciderea criminalistiloru;

de cându inse Mântuitoriulu s'a suitu pre elu, si la santîtu cu sângele seu, s'a facutu unu semnu de onóre, de veneratiune, unu balsamu recoritoriu pentru sufletu. Beseric'a crestina pastréza cu scumpetate semnulu acest'a de rescumperare. Acestu monumentu de iubire 'lu affi in fie-care beserica, in fie-care capela, in fie-care cemetieriu; e redicatu in locurile libere ale cetatiloru si sateloru, pre ulitie si pre campuri. Cu cruce 'si infrumsetiéza regentii coronele, cruce pórtá pre peptu patriarhii si episcopii si multe persóne distinse, crucea e frumseti'a caseloru crestine, cruce pórtá femeile evlavióse cá ornaméntu la grumazi. — Cruce 'si face crestinulu bunu cându pléca undev'a, cruce 'si gatesce economulu din spicele de grâu la seceratu, si éra-si o planta in tierin'a s'a la semênatu, cu cruce se insémna sícriulu defunctului, un'a cruce i se face preste morméntu. Crestinulu religiosu cându se culca séu se scóla, cându tuna séu fulgera, cându merge sênguru nóptea, 'si face semnulu crucei si dela déns'a 'si speréza ajutoriulu.

Vedeti I. m. reverinti'a s. cruci e fórté mare, si nu provine din cev'a datina, fanatismu ori superstitiune; ci i-o dictéza omului consciinti'a si mintea cea sanatósá; pentru-cà intre tóte lucrurile sântite de beserica, crucea are mai multa potere si influintia spre a escitá in noi cugete, sêmtieminte si fapte nobili.

Privesce s. cruce! si te vei petrunde de iubirea nemesurata alui Domnedieu, carea ascépta contr'a-iubire din partea nóstra. Nice unu predicatoriu nu-ti póte esplicá asia intuitivu dreptatea lui Domnedieu, cá privirea celui pironitu pre cruce care-ti aréta: câtu de aspru a pedepsitu Domnedieu pecatulu in locutienetoriulu celu nevinovatu alu omenimei. — de alta parte te convinge despre necesitatea de a-ti paré reu de pecate, a te întórce si a-ti indreptá viéti'a.

Nice unu predicatoriu nu e in stare se ni demustre mai bine: ce insémna a suferí cu rabdare necasurile, adversitatile, insultele si alte rele, decátu crucifíptulu, carele s'a supusu intru tóte Parintelui seu dícându: fie voi'a t'a! Nici una elocintia nu ni póte esplicá mai chiaru, ce insémna a *iubi pre inimici*, decátu crucifíptulu, care s'a rogatu pentru ucidietorii sei. Séu cine póte esplicá mai lamuritu: *onoréza*

pre tatalu teu si pre muma t'a, decâtu crucifiptulu, carele in cele mai cumplite doreri nu-si uità de sânt'a s'a mama, ci o concrediù santului Joanu Evangelistulu? Prin urmare crucea e unu indemnu puternicu spre vèrtute, si unu frâu in contr'a peccatului, e arma in contr'a ispiteloru si a spiriteloru necurate, in scurtu e intarirea credintiei, inaintea fapteloru bune, consolatóre si scutu in contr'a inamiciloru, taria si ajutoriu in necasuri, modestía in fericire, paza pentru locuintia si câmpuri, pentru viéti'a si sanetatea sufletului si a corpului.

Éta I. m.! pentru-ce adoramu noi s cruce! nu pentru materialulu din care e facuta, cì pentru celu representatu prin ea. Déca inaintea unei cruci ne descoperimu capulu, ingenunchiamu, o sarutamu, pre cene onoramu in incóna, decâtu pre Isusu celu crucifiptu? inaintea cui ne descoperimu capulu ori ingenunchiamu, decâtu inaintea Lui? pre cine sarutamu cu spiritulu, decâtu pre Dênsulu? Aceste nice decâtu nu se potu dîce superstitiune, dupa cum vréu necredintiosii, cari in cele din urma si ei 'si-iau refugiu la cruce.

Deci se nu ni fie rusine a-ni face semnulu sântei cruci si a o venerá, pentru-cà Domnedieu a imprimatu semnulu acest'a celoru mai multe fakturi din natura, cari trebuie se-lu conserve pâna cându sustáu. . . Asia: omulu cu braçiele intinse, arborii cu ramii orizontali, paserea in sboru, pescele in notu, riurile mari si mici in cursulu loru representéza form'a cruci. Pre firmamentulu sudicu un'a grupa de stele representéza form'a cruci, radiele de lumina ale corpuriloru ceresci respresentéza totu atâtea cruci duplicate, triplicate si multiplicata. De nenumerate-ori se cristaliséza mineralele in form'a cruci. Pe scurtu potemu afirmá, cà tóte suntu create cu privire la crucifiptu, spre a simbolisá si prin acést'a, cà tóte se afla sub domni'a si guvernarea s'a pâna la judecata, cându crucea se vá aretá pre ceriu toturoror popóreloru. Vedeti I. m.! ce pretiu, ce onóre a datu Domnedieu s. cruci; ér' ce onoréza Domnedieu trebuie se onoreze si omulu, càci „cine se va rusiná de mine si de cuvintele miele — dîce Domnulu, — si Fiiulu omenescu se va rusiná de dênsulu la judecata.“ Aminu.

Basilii Ratiu,
protopopu.

Din istori'a despartirei besericeii orientale de cea apuséna.

(Urmare.)

Dupa acést'a s'au inceputu pertractarile cu Eutyche si acuatorii sei, ordinandu-se inainte de tóte cetirea acteloru despre pertractarile cu Eutyche. Din partea presiedintelui si a altor'a i-s'au pusu mai multe intrebari, mai multu séu mai puçinu precise. La intrebarea pusa de Florentiu precisu si in cunoscentia de lucru a respunsu Eutyche: „Eu marturisescu, cà elu (ad. D. Is. Christosu) inainte de unirea (a ddieirei si a omenirei) a avutu dóue naturi, dupa unire inse marturisescu numai o natura.“ In fine a pretinsu sinodulu cá se dee Eutyche o dechiaratiune publica si se anatemizeze tóte parerile contrari doctrineloru cari i-s'au cetitu. Dênsulu a respunsu cumcà la vointi'a sinodului va intrebuintiá acestu limbagiu, inse asia cev'a nu afla nici in ss. scriptura, nici in scrierile s. parinti, pentru ace'a nu póte anatemisá, de-óre-ce atunci ar' anatemisá pre parentii sei. Atunci s'a scolaru sinodulu si a strigatu: „Anatema se fia elu!“ Eutyche a voitu se elude dejudecarea s'a priu sinodu. Pentru ace'a s'a demisu de nou in disputa, de-si mai inainte a fostu dîsu, cá n'a venitu se dispute. A declará espresu cumcà in Isusu suntu dóue naturi n'a voitu si asia a fostu dejudecatu. Sentinti'a suna: „Eutyche odinóra preotu si archimandritu prin cele de mai inainte si chiar' acum prin portarea s'a aratatu cuprinsu de perversitatea lui Valentinu si Apollinaru, fara cá prin dojenirea si invetiarea nóstra se se întórca éra la dogmele cele adeverate. Pentru ace'a noi deplângându deplin'a s'a perversitate pentru Christosu pre care elu l'a batjocuritu, amu decisu se fie depusu din totu oficiulu preotiescu, se fie eschisu din comuniunea nóstra si lipsitu de oficiulu seu de superioru monastirescu Toti acei'a inse, cari se voru mai intielege séu voru convení cu dênsulu se scie, cà si ei cadu sub pedéps'a excomunicarei.“ Sentinti'a a subscris'o Flavianu si ceialalti episcopi (dupa unii 24 dupa altii 31) cu formul'a *ὁρίσας ὑπέγραψα*, ad. judicans subscripsi séu romanescce *judecându am subscrisu*, precându cei 20 de archimandriti, cari au subscrisu mai târdiu au dîsu numai *ὑπέγραψα*, de-óra-ce dênsii

n'au fostu indreptatîti a aduce sentintia, ci numai a-si dá consentiemêntulu.*)

Flavianu dupa publicarea sentintiei a ordinaru monachiloru se nu mai recunósca pre Eutyche de archimandritu, se nu mai vorbésca séu se servésca cu elu si se nu mai cuteze a lasá in mánile lui administrarea bunuriloru. Despre cele intemplete a incunosciantiatu si pre episcopii altoru provincie.

Eutyche firesce nemultiamitu cu sentinti'a a pusu placate pre paretii caseloru din capitala, prin care voiá a aratá nedreptatea ce i-s'a facutu si a documenta ortodocsi'a s'a, a scrisu apoi imperatului si episcopiloru mai insemnati din alte provincie. Intre altii a scrisu si lui Chrisologu renumitului episcopu din Raven'a. Afara de ace'a s'a plánsu la pontificele Leonu, descriindu procedur'a sinodului cá necorecta si sentinti'a adusa nedrépta. In specie s'a plánsu in contr'a lui Eusebiu si Flavianu. A spusu cá ar' fi fostu chiar' in periclu viéti'a-i, de cumv'a nu l'ar' fi aperatu militi'a. Acum se indrépta catra Leonu aperatoriu lu religiei si-lu conjura cá nepartinitoriu si neatinsu de intrigele de pâna aici se aduca o sentintia in privinti'a credintiei si se-lu apere, mai alesu dupa-ce dênsulu 70 de ani a petrecutu in abstinentia si castitate. In fine a alaturatu acus'a lui Eusebiu, scrisórea — (dupacum presupune Balerinii apelatiunea s'a) care nu s'a primitu, confesiunea credintiei s'ale si esplicarile parintiloru despre dóue naturi.

Imperatulu Teodosiu inca a scrisu pontificalui in acésta cauza, recercându-lu se restabilésca pacea in beseric'a constantinopolitana. Nu e indoiéla cá acést'a s'a facutu la influinti'a patronului lui Eutyche, a ministrului Chrisaphiu.

Asemenea a indreptatu si Flavianu o scrisóre catra pontifice, in care aréta eresulu lui Eutyche si depunerea lui prin sinodu si aterne si actele sinodului. Inainte de-a ajunge acésta scrisóre la Rom'a ajunse a lui Eutiche si a lui Teodosiu. In urm'a acestor'a fara a decide cev'a in cauza a scrisu lui Flavianu mirându-se cum de dênsulu nu a facutu aretare despre acést'a. In respunsulu datu imperatului se

bucura pontificele, că elu are nu numai o anima imperatésca ci si preotiésca si cu dreptu cuventu e ingrigiatu că se nu se nasca desbinari, pentru-că atunci stă si imperiulu mai bine, cându se servece sântei treimi in unire.

Flavianu in urm'a recercarei pontifelui a scrisu a două scrisóre, in care espune mai pre largu eresulu lui Eutyche, depunerea lui, portarea lui dupa sinodu si observa, cumcă nu este adevveratu cumcă dënsulu in decursulu sinodului ar' fi asternutu o apelatiune la Rom'a.

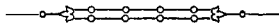
Intru ace'a din partea curtii s'au facutu incercari, că se scape pre Eutyche, care a acusatu pre Flavianu, cumcă este ereticu. Imperatulu Teodosiu a mersu pâna acolo de a cerutu dela Flavianu confesiune de credintia, ce'a ce a si facutu in urma. Tóte acestea inse n'au ajutatú nimicu, de-óra-ce cadiuse tare in disgrati'a curtiei, unde totulu erá ministrulu Crisaphiu, — care dela suirea s'a pre scaunulu episcopescu i-a fostu celu mai mare contrariu. Chiaru cu ocasiunea ocuparei scaunului seu si-a aretatu ur'a cea mare contr'a lui. In Constantinopolu erá adeca datina că fie-care episcopu cându ocupá scaunulu trimeteá imperatului asia numitele *eulogie*, adeca pâni sântite de dënsulu. Chrisaphiu a lasatu se-i spuna cumcă imperatulu nu are lipsa de o binecuvëntare atâtu de macra si ar' face mai bine, déca ar' trimite-o in auru. Flavianu i-a respunsu, cumcă afara de vasele sânte nu are altu auru la mâna si e cunoscutu lui Chrisaphiu, cumcă tesaurii suntu a lui Domnedieu si a seraciloru.

La rogarea lui Eutyche, care sustieneá, cumcă actele conciliului suntú falsificate si la mijlocirea lui Chrisaphiu, imperatulu a concesu revisiunea actelorú. In urm'a acést'a s'au adunatu la 13 Apriliu in Constantinopolu 30 de episcopi in baptisteriu. Intre dënsii au fostu 15 din sinodulu de mai inainte. Presidiulu l'a portatu Talasiu arhiepiscopulu Cesariei din Capadochi'a fostu óre-cându prefectu a pretoriului. Conducatoriulu adevveratu a fostu patriciulu Florentiu, procedur'a a ordinatu-o consiliariulu Macedoniu. Eutyche a trimesu doi plenipotentiatii. S'au tienutu dóue siedintie, s'au facutu cercetarile de lipsa si comisarii imperatesci au relatiunatu despre decursulu lucrului.

Înainte de întrunirea episcopilor a fostu conchiematu imperatulu Teodosiu II. unu sinodu generalu la Efesu Convocarea s'a facutu la cererea lui Eutyche si Dioscoru patriar-chulu din Alexandri'a, care erá de parerile lui Eutyche, si la mijlocirea lui Chrisaphiu, patronulu lui Euthiche. Dioscoru a si primitu pre Eutyche in comuniunea besericésca, la insti-tuitu in tóte gradurile avute, macaru cà nu se tieneá de competinti'a lui si erá in contr'a legiloru canonice. Conci-liulu a fostu convocatu de ambii imperati Teodosiu II. si Valentinianu III. Convocatoriele au fostu adresate la metro-politii mai de frunte si au fostu datate din 30 Martie 449. Dioscoru din Alexandri'a a fostu provocatu se vina cu 10 metropoliti siesi subordinati si cu alti 10 barbati invetiati. Asemenea invitari au mersu si la alti episcopi cu adaugere cá din cei chiamati se nu cuteze nici unulu a remâné séu a întârdiá. Lui Teodoretu din Ciru i-s'a interdísu participarea la sinodu, afara de casulu cându sinodulu insusi l'ar' chiamá. Afara de acei'a a provocatu si pre archimadritulu Barsuma din Efesu se participe la sinodu cu scaunu si votu si lui Dioscoru i-a demandatu se-lu privésca cá pre membrulu sinodului. Caus'a a fostu cà in orientu pre tēmpulu acest'a se produsè certe prin unii episcopi nestoriani.

De comisari imperatesci au fostu denumiti Elpidiu secre-tariu de statu, comes sacri consistorii, si tribunulu si nota-riulu pretorianu Eulogiu. Prin unu decretu scurtu a fostu incunoscentiatu si Proclu proconsululu Asiei.

(Va urmá.)



Pro memoria.

Regele Ludovicu alu XII. inca d'înainte de suirea s'a pe tro-nulu Franciei, avù o multime de inimi, cari i casiunára totu fe-liulu de neplaceri. — Dupa ce deveni rege, 'si facù unu albumu, in care scrisè numele toturoru acestoru inimi ai sei, si in urm'a loru a facutu semnulu crucei. — Indata-ce acesti'a se informarà despre acestu albumu, incercarà se fuga care incatràu pentru-cà ei 'si inchipuiáu crucea cá unu semnu alu condamnarei loru la mórte. — Regele inse î-i întórse din drumu, asigurându-i de îndurarea s'a. — Ce audiendu ei întrebà pre rege, cà „ce insemnéza dara crucea lângá numele loru?“ — Regele respunse: „Acést'a este crucea lui Christosu. Cându iertarea mi se va paré prea grea, o se chiamu in ajutoriu pe acel'a, care a muritu pre cruce pentru inimicii sei.“

Din confesiunile séu marturisirile s.-lui Augustinu.

(Urmare.)

V.

Desvoltarea succesiva a ratiunei st. Augustinu. Prejudetie stricatióse ale educatoriloru. Neplacerea catre studii si aplicarea spre jucarii.

N'am trecut eu din copilaria inaintandu in vrêsta de baetu, ori mai bine nu veni acést'a la mine si i urmà copilariei? Cu tóte aceste, acést'a n'a apusu de totu, unde se si apuna? — si totusi dêns'a nu erá mai multu. Cà-ci eu nu erám mai multu baetielu, ce nu poteá vorbì; unu baetu, ce graiesce erám eu acum'a. De ace'a 'mi aducu aminte; si cum am invetiatu a vorbí, am observatu mai târdiu. Pentru-cà nu ómeni mai mari me invetiara prin ace'a cà mi-ar' fi datu cuvinte dupa unu metodu didacticu sistematicu, precum indata dupa ace'a la studiele mele; ci eu insu-mi am invetiat'o cu ajutoriulu mintii, ce Tu, D.-dieulu meu! mi-ai dat'o, cându voiám a-mi esprime prin unele suspinuri si tonuri si prin feliurite mișcari ale membreloru semtiemintele inimei mele, cá se-mi implinésca vointi'a mea; si totusi nu poteám totu, ce voiám, si nici nu cuprindeám cu mintea, cum m'asi poteá face cunoscutu tuturoru, caror'a voiám. Cându dara numiáu cev'a obiectu si la sunetulu acest'a se intorceáu spre cev'a, eu observám ace'a si tieneám in minte, cà ei cu sunetulu acest'a numiáu obiectulu, ce voiáu a-lu aretá. Si cà intr'adeveru ace'a voiáu, erá veditu din mișcarile corpului loru, cari cá si multele cuvinte naturale ale tuturoru popóraloru esprima — prin privire, ochiri si prin minele celoru-alalte membre, precum si prin sunetulu vócei — semtiemintele inimei in obiecte, ce voiáu se le céra, se le aiba, se le lapepe si se scape de ele.

Asia observái eu pe incetulu, ce feliu de obiecte insemnáu cuvintele aceste, ce le audiám mai adeseori intrebuintiate in feliurite vorbiri, si 'mi esprimám vointi'a indoindu-mi limb'a dupa semnele aceste. Asia-'mi descoperiám eu celor'a, intre cari traiám, vointi'a mea prin semne candu voiám a o esplicá, si pasí-i pe cararea vietiei mai inalte si

volburóse in societatea omenésca, aternându dela porunc'a parintiloru si dela vointi'a ómeniloru mai mari.

D.-dieule, D.-dieulu meu! la ce truda erám eu aci supusu si la ce rusíne, candu 'mi puneáu baeti de modelu a-lu vietiei, cá se me silésca a ascultá de invetiatorii miei, spre a inflorí in lumea acést'a si a me destinge in artile maretie, cari aplanéza calea spre glori'a omenésca si spre avutiile desierte. De acum'a inainte am fostu datu la scóla cá se me indeletnicescu in invetiaturi. Seraculu de mine nu sciám, ce folosu erá in acelea; si totusi de erám lenesiu la invetiatura, me bateáu. Pentru-cá aprobata erá procedur'a acést'a de barbati mai betrani; si multi cari traيرا totu asia inaintea nóstra, batucisera aceste cái grele, ce noi in nenumerate necasuri si dureri cá fii ai lui Adamu siliti furámu a le calcá.

Dar' noi aflarámu ómeni, o Dómne! cari se rogara catra Tine, si invetiaramu dela dènsii — dupa câtu poturámu amesuratu priceperei nóstre — cà Tu esti fiantia grandiósa, carea, desí nevediuata cu sentiurile nóstre, totusi póte se ne auda si se ne vína intr'ajutoriu. Cà-ci inca cá bāetu dejá incepui eu a me rogá catra Tine, ajutoriulu si scaparea mea! si in strigarea mea 'mi deslegái nodurile limbei mele; si desí micu, me rogám catra Tine nu cu mica agitatía a inimei, cá se nu me bata la scóla. Déca Tu inse nu me audiái, — ce me ferí de nebunia, — erám pentru bataia luatú in rísu de ómeni mai betrani, ba si de parintii miei, cari totusi nu-'mi voiáu reu — pentru batai'a, dīcu, ce primisemi, si carea atunci erá celu mai dorerosu necasu alu meu.

Esista, o Dómne! vre-o inima atātu de nobila, carea se se alipésca de Tine cu asia delicatétia intima (eu nu vorbescu aci de o nesimtíre nebuna, carea póte produce totu acel'asi efectú), esista dīcu, o singura inima, carea se alipesce de Tine intr'adeveru cu atāta pietate, incātu se despretiúesca cu adeverata marinimíia chinuri, batai si catusie si alte instruminte de tortura, de cari totu pamentulu Te róga cu frica si cu cutremuru cá se scape, — se le despretiúesca, dīcu, intratāt'a, incātu se-si bata jocu de acei'a, cari se temu asia de tare de asia cev'a: precum rideáu parintii nostri de dorerile, ce ni-le casiunáu nóue baetiloru invetiatorii

nostri? Pentru-cà nu mai puçina frica aveámu noi de acestea, si nu cu mai puçina caldura ne rogámu, spre a scapá de dênsese, si totusi gresiámu, déca scriámu séu cetiámu séu gândiámu la studie mai puçinu, decâtu se poftiá dela noi. Pentru-cà nu memoria séu precepere ne lipsiá noue, Dómne! din destulu ni-ai fostu datu din aceste pentru ace'a vrêsta; ci ne placeá a ne jocá, si acést'a o pèdepsiáu in noi acei'a, cari siguru totu asia facura si ei la rîndulu loru. Inse afaceri se numescu fâfálugele (glumele gróse) ómeniloru mai betrani; dar' déca baetii facu de acestea, i pedepsescu cei mai betrâni; si nu-i nimene, càrui'a se-i fia mila de baeti ori de acei'a séu si de amendoi. Dar' óre póte aprobá cev'a judecatoriu cu minte, cà eu cá baetu me jucám cu mingea si prin joculu acest'a erám impedecatu, a invetiá mai iute sciintiele acelea, prin cari eu odata crescutu me jucám intr'unu modu mai infamu? Ori faceá acel'a care me bateá, alt'cev'a, cându pre elu invinsu in cutare disputa neinsemnata prin carev'a colegu 'lu torturá mani'a si pism'a mai tare, decâtu pe mine. candu me intreceá cutare conscolariu, in joculu de-a mingea?

Si totusi pecatuí eu, o Dómne, D.-dieulu mieu! dispuitoriulu si creatoriulu tuturoru lucruriloru din lume, carele Tu singuru judeci peccatosii! Domnulu D.-dieulu mieu! eu pecatuí, cându lucrái incontr'a porunciloru parintiloru si ale invetiatoriloru. Pentru-cà bunu folosu potúi eu trage mai târdiu din sciintiele, ce eu aveám se le invetiu dupa vointi'a acelor'a, ori-ce intentiune voru fi avutu dênsii cu mine. Nu pentru-cà eu alegeám cev'a mai bunu, erám neascultatoriu, ci din placere catra jocu, fiindu-cà 'mi lingusiá ambiti'a a invinge in cértá, si fiindu-cà 'mi gâdaliám buerosu urechile cu povesti iscodite, prin ce deveniáu totu mai poftitóre, privindu la comediile si petrekerile celoru crescuti cu ace'asi curiositate, carea din ce in ce totu mai multu 'mi straluciá din ochi. Apoi fiindu-cà numai barbati de mare insemnate le facu acelea, mai toti o dorescu acést'a prunciloru loru; si totusi bucurosu 'si lasa dênsii baetii batuti, cându acesti'a se impedeca prin atari comedii dela studii, prin cari dênsii amesuratu dorintiei acelor'a au se devína acolo, cá se póta si ei pune la cale atari comedii. Cauta la acést'a, o Dómne, cu indurare, si mântuesce-ne, cari strigamu catra Tine; cá se strige catra Tine, si Tu se-i mantuesci.

VI.

Unu morbu greu i stîrnesce dorulu dupa botezu.

Audît'am eu dejá cá baetu despre viati'a vecinica, ce ni s'a promis prin umilinti'a lui Domnedieu, a Domnului nostru, carele se scoborì la îngânfarea nóstra, si insemnatu erám eu dejá cu semnulu crucei s'ale, si stropitu erám cu sarea s'a, cându inca erám in sinulu mamei mele, carea se incredintiá tare in Tine. Tu vediùsi, o Dómne, cum fù eu odata cá baetu chinuitu de atari friguri cumplite de stomahu, încátu erám aprópe de mórte; Tu o vediu-si, D.-dieulu meu! — pentru-cá dejá atunci erái Tu pazitoriulu meu, — cu ce emotiune a inimei si cu ce credintia me rogám eu atuncia la pietatea mamei mele si la mam'a nóstra a toturor'a — la beserica de botezulu unsului Teu si alu domnului meu. Cu graba se ingrigi intru ace'a adêncu mahnit'a mama a carnei mele — fiindu-cà dêns'a nascù in inima curata de-odata si mantuirea mea vecinica in credinti'a T'a — cá se fi introdusu in tainele mantuioare si spalatu prin trênsel, marturisindu-te pre Tine, Dómne Isuse! spre iertarea pecatelor; ci eu me insanatosiái curêndu. Amênata dara fù curatîrea mea, chiar', cá si candu ar' fi de lipsa, cá eu — traindu mai multu — se me maculezu inca mai tare, fiindu-cà adeca dupa spalarea acést'a vin'a de faradelegi urite ar' deveni mai mare si mai pericolósa.

Asia-dara inca atuncia credeám eu, cá si mam'a mea si intrég'a casa, afara de tatalu, carele alt'mintrea nu potù slabí mai multu poterea pietatii materne asupr'a-mi intrata, încátu se fi crediutu eu mai puçinu in Christosu, asemenea lui, carele inca nu credeá. Pentru-cá intr'acolo se nesuiá dêns'a, cá se-mi fi Tu, D.-dieulu meu! mie mai tata decâtu dênsulu; si Tu i-ai ajutatu intr'ace'a, cá se invinga pre barbatulu, carui'a ea, cea mai buna, serviá, pentru-cá ea prin acést'a — amesuratu nesmintitu poruncei Tale — Tîe 'ti serviá!

Rogu-Te, D.-dieulu meu! Bucurosu a-si vré se sciu, déca si Tu ai voitu, de atuncia amenarà a me botezá; si déca prin acést'a — spre binele meu, 'mi lasara — cum a-si díce — frânele pecatului? Pentru-ce resuna chiar' si acum'a

la urechile nóstre din cutare si cutare parte: „Lasati-lu se faca ce va vré, cà si asia inca nù-i botezatu!“ Vedeti, cà nu dîcemu, candu este vorb'a despre sanatatea corpului: „Lasatî-lu se se ranésca mai tare, cà si asia inca nu-i sanatosu!“ Cu câtu dara mi-ar' fi fostu mie mai bine, de me insanatosiám curêndu, decumv'a grigi'a mamei si nesuinti'a mea lucráu intr'acolo, cá sub scutul Teu se se fi nascutu mântuirea primita a sufletului meu, ce mi-ai fi daruit'o. Mai bine intr'adeveru! totusi cunoscù mam'a, câte si câtu de puternice valuri de ispite aveáu se se isbésca de mine dupa vrêst'a-mi de baetu, si mai voi a le lasá in prada lutulu, din care aveám se me formezu prin trênzele inca odata, decâtu ins'asi icôn'a indeplinita.

(Va urmá.)

V. Gr. Borgovanu.



Legatur'a intre beserica, scóla si natiune.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In scóla asiediamu temeliele omului viitoru. In scóla ni se deschide mintea, invetiamu ce suntemu noi, ce sunt semenii nostrii, ce este natur'a care ne incungiura, cari sunt relatiunile reciproce morale si materiale ce unescu pre toti si i face se existe si se lucreze spre a ajunge la unu tielu comunu alu tuturoru.

Dar' temeli'a cea mai solida a scólei nu este óre Evangeli'a? Ori câtu ar' fi de intinse cunosciintiele nóstre, la ce ne-ar'u serví ele déca cimentulu evangelicu le-ar'u lipsí?

Nu ar' fi ele, cum díce apostolulu, arãma sunatóre?

Evangeli'a ne deschide calea spre o viétia mai inalta, aretându-ne câtu de multu ne detorimu nóne insine, câtu de multu detorimu Faptuitoriului a tóte celoru vediute si celoru nevediute si acést'a nu pentru satisfactiunea nóstra personala, ci pentru a ajunge câtu se póte mai multu la ace'a perfectiune interna, care ne apropie totu mai multu de idealulu pre care ni-lu presinta Domnedieu insusi.

Cându inse scól'a si beseric'a voru esercitá asupr'a intregi tinerimi influenti'a loru bine-facatóre, atunci nu ne vomu perfectoná numai individualmente, ci intrég'a natiune

va fi cuprinsa de foculu sacru ce va fi depusu in inimile nóstre a tuturor'a; atunci actiunea nóstra comuna va fi puternica, pentru-cá ea va avé de basa atátu cunoscintiele scientifice pre care ni le-amu apropiatu, cátu si spiritulu care le pune in mişcare spre tieluri mai inalte.

Noi, mai alesu, nu trebuie se pierdemu din vedere cátu de strínsu legata este beseric'a si scól'a si amêndóue de natiune, si cá beseric'a si scól'a trebuie se lucreze la unu locu pentru a intari pe natiune, a o asigurá de tóte pericolele presinte si viitóre, si a face se ocupe in totu-de-a-un'a si in totu timpulu unu locu respectabilu si onorabilu in cerculu natiuniloru culte. Mai multu póte de cátu alte popóre — mai multu, pentru-cá suntemu numai o mâna de ómeni in mijloculu natiuniloru de alta limba cari ne incungiura — la noi tus-trele — beseric'a, scól'a si natiunea — au o legatura intima. Un'a intaresce pe cea-lalta.

Tóte la unu locu ne-au datu pâna acum, si ne voru dá si in viitoriu, o taría nu numai de resistentia, dar' o taría care ne-a facutu se luminamu si preste limitele teritoriului nostru.

In seminarii se forméza viitorii conducatori ai natiunei pe terêmulu religios. Trebuie dar' se dâmu cu totii seminariiloru tóta ingrigirea si tóta sollicitudinea nóstra. Ele trebuie se rivaliseze cu tóte celelalte scoli in tóte, cáci scopulu loru inaltu e mai tare caracterisatu prin special'a menire ce au de a dá poporului pe predicatorii Evangheliei, pe mângaitorii sufletului.

Misiunea profesoriloru de seminarii e ace'a-si cá a totoror profesoriloru din alte scoli, dar' detoriile si raspunderea loru se paru a fi cu neasemenare mai mari in tóte directiunile. Fie cá tinerii cari voru esí din seminarii se lumineze natiunea pe calea cea buna, fie cá ei se o incaldiésca prin vêrtutile loru.

Atunci natiunea puternica si plina de viétia va binecuvêntá pre acei'a cari au lucratu pentru a o inaltia.

D. A. Sturdz'a.



V A R I E T A T I.

Ecuivalentulu. — Prin articolulu de lege 45 din 1887 se facu noue dispusetiuni cu privire la ecuivalentu; ér' ministrulu de finacie prin ordinatiunea de sub nrulu 72927 an. 1887 dispune, cà tôte corporatiunile comunale, besericesci-scolare si lumene, precumu si preotîmea se-si faca de nou fassiunile pâna la 31 martiu a. c. — cà se se faca unu nou aruncu de ecuivalentu; in casu contrariu, respectivii voru fi pedepsiti.

Pentru orientarea clerului românu la compunerea fassiuniloru, lasamu se urmeze aici unele puncte mai principale din ace'a lege — pe acelea adeca cari mai multu potu se-lu intereseze.

Asié, dupa §-lu 5 alu legei, dela 1 Januariu anulu curente inainte, la computarea contributiunei de ecuivalentu dela pamênturile parochiale, besericesci si scolare, ce cadu sub ecuivalentu, se iá de basa venitululu curatu catastralu de 20 de ori computatu; ér' in comunele acelea, in care s'ar' fi introdusu taxe si pentru regularea apelu, acolo are a se detrage din venitululu curatu si tax'a séu competentia pentru regularea apei, incâtu acést'a n'ar' fi dejá scadiuta din venitululu curatu catastralu. Pentru acele pamênturi inse, cari apartiênu instituteloru de cultura si invetiámêntu, la mesurarea contributiunei de ecuivalentu se iá de basa venitululu curatu catastralu de 19 ori computatu. — La casele din orasie se iá de basa arend'a caselu de 15 ori computata, ér' in sate contributiunea platita in anulu trecutu dimpreuna cu adausulu desarcinarei pamêntulu de 60 de ori inmultftu. — Locuintiele preotiesci si invetiatoresci suntu scutite de ecuivalentu.

Contributi'a de ecuivalentu la pamênturile parochiale, besericesci si scolare, este deffta prin lege cu 40 cruceri dela un'a suta floreni a venitululu catastralu anualu de 20 de ori inmultftu.

Dela 1888 inainte ecuivalentulu se staveresce totu pe câte unu periodu de 10 ani urmatori; si asia precum se va straveri acum la inceputu totu asemenea va remâné pe durata de 10 ani urmatori, ér' dupa trecerea celoru 10 ani érase se va staveri de nou pe alti 10 ani. Ast'felu fie-care preotu se fie cu atentiune, cà nici pe pamênturile si casele parochiale, nici pe cele besericesci si scolare, se nu se arunce ecuivalentu mai mare de cumu prescrie logea, ér' aruncându-se suma mai mare se reclame in sensulu legei.

Spre scopulu acést'a preotii se-si procure estrase din cólele catastrale despre pamênturile parochiale, besericesci si scolare, din cari se se orienteze la compunerea fassiuniloru, inducându esactu venitululu in fassiuni; si dupa-ce voru inaintá acele fassiuni autoritatiloru care le-au cerutu, avêndu pe bas'a acelu a se mesur'a contributiunea de ecuivalentu, preotii au detori'a a cercetá si a se informá: càta contributiune de ecuivalentu s'a computatu pe pamênturile loru parochiale, besericesci si scolare; si daca ar' aflá, cà s'ar' fi aruncatu mai multu de cum prescrie logea, atunci

se recurga celu multu pâna in 31 Martie n. a. c. la directiunea financiara concernenta, ér' de acolo la judetiulu financiaru din Budapest'a.

Contributiunei de ecuivalentu fiindu supuse si averile mobile ale corporatiuniloru, observamu: cà dela ace'a suntu scutite tóte odórele si lucrurile besericesci si scolare, ce se folosescu la serviciu de beserica séu scóla, — si numai mobilelé cari se afla in folosulu preotului séu alu invetiatoriului cadu sub ecuivalentu de 20 cr. dupa valórea de 100 fl.

Medicu romanu in Clusiu. *Emil Fekete Negrutiu* — fratele celu mai teneru alu redactorelui acestei fóie — a fostu promovatu in 19 Ianuarie a. c. la gradulu de *doctoru in medicin'a universala*. — Densulu s'a stabilitu in Clusiu — remanêndu si mai departe practicantu la oculistic'a si clinic'a universitatiei „Franciscu Josefina,” si dându consultatinni patimindfloru, in locuinti'a propria din strad'a carbunelui interióra nru 13. intre órele 9—11 a. m. si 3—5 p. m.

Darnici'a Regelui Romaniei. Déca generositatea este unulu din atributele caracteristice ale M. S. Regelui Romaniei, modesti'a S'a intrece liberalitatea S'a pâna in punctulu de-a-o ascunde in ochii luméi. Se scie intr'adeveru, cà Suveranulu României dotéza cu cheltui'al'a s'a multe comune rurale cu scoli si cu beserici, cà fnaltele s'ale binefaceri oculte se intindu la multe veduve, la multe orfeline si multa lume scapatata. Asiá in anulu trecutu list'a civila a Regelui si veniturile Domeniului coronei au datu cá venituri 1.985.185 fr. contr'a 2.087.895 franci cheltuieli. — In anulu curentu bugetulu cheltueliloru trece cu 239.352 fr. 60 bani pe acel'a alu venituriloru. Astfeliu dintr'unu bugetu mai micu de 2 milióne, Suveranulu prelevá 400.000 franci pentru acte de bine-facere, burse, pensiuni si subventiinni acordate la scoli séu la beserici, plus 230.000 pentru Sinai'a si 180.000 franci pentru terminarea lucruriloru castelului Pelesiu.

Institutu tipograficu rom. in Orastie voru se infintieze Români din Orastie si giuru. Institutulu acest'a va incepe cu unu capitalu de 5000 floreni impartitu in 200 actii à 25 fl. De-odata cu inactivarea institutului se va deschide si o libraria si se va infientiá si o fóia romana locala. — Celu mai stralucitu succesu!

Pentru temperantia. 1.300.000 de dame angleze au subscrisu un'a cerere catra guvernulu tierei, pentru de a se tiené iuchise in domineci si serbatori tóte cârciumele.

Romanii din Crai-Doroltiu — comit. Satmaru — si-au propusu a-si infientiá o *biblioteca poporala* spre stêrnirea si nutirea gus-tului de cetitu a adultfloru sciutori de carte. Neajungându-le inse mijlócele materiali a-si realisá acestu propusu, róga pre toti români cá se le succurga cu obolulu loru, precum si pre auctorii si editorii de carti si scrieri române cá se le gratifice câte unu esemplariu

din opurile lor. — Recomendându si din partene benevoitórei atentiune a publicului românú acésta cerere a lor, insemnamu cá ofertele de bani suntu a se trimite la adresa dlui Georgiu Stanciu preside si cassariu prov.; ér cartile la adresa dlui Alexandru Nemetu not. si bibliotecariu prov. — in Király Darócz.

Bugetulu Ungariei pe anulu curente stabilesce: venitele la 332,647,731 floreni, ér' cheltuelile la 345,090,847 floreni, — prin urmare resulta unu deficitu de 12,440,116 floreni v. a.

Pretiu redusu de caletoria. Cu 1 l. c. s'a introdusu unu feliu de marci de valóre a cáiloru ferate ungare, care se elibereza in carticele contienendu marci à 1 fl. à 50 cr. si à 10 cr. cu o valóre totala de fl. 65 v. a. Aceste carticele se vëndu numai cu 50 fl. si ofera prin urmare, in comparatiune cu biletele ordinare de caletoria, o reducere de 30%. Bilete de caletoria cumperate pe bas'a unei astfelii de carticele cu marci, ofera avantagiulu de a poté avé 25 kgr. bagagiu scutitu de plata etc.

Producerea mirosului de bradu. Turuamu intr'unu vasu o litra de apa fierbinte, picamu in ea o linguritia de oleiu de terpentinu si odaia se va umplé de celu mai frumosu mirosu de bradu. — Acést'a procedura se póte repetá de 2-3 ori pe dí si purifica multu aerulu. Efectulu e favorabilu pentru cei bolnavi de plumâni; si apoi mijloculu e fórte eftinu.

Numerulu festivu alu „Gazetei Transilvaniei“ a fostu o ideia pre cátu de fericita pre atátu si de norocosu esecutata. — Chiar' si ajustarea esterna frumósa si bogata ni indica progresulu facutu in acestu diumetate de seculu. Éra cuprinsulu numerului festivu arata imbucuratoriulu sporiu dobanditu. — Pre lânga nimerit'a precuventare din pén'a redactorului respundietoriu de acum alu „Gazetei Transilvaniei“ s'au mai tiparitu facsimilele numerului antâiu din 1 Ianuariu 1838 alu „Fóiei literare“ si alu nrului 1 din 12 Martie 1838 alu „Gazetei de Transilvani'a“. Numai de cátu urméza apoi nimerit'a fotografia a dlui Georgie Baritiu si o reprivire, scrisa de maéstr'a péna a densului, cá intemeiatoriulu fóiei iubilare: „Din trecutul Gazetei, 1838—1850.“ — Lânga facsimilulu nrului 1 din 1 Jan. 1887 alu „Gáz. Tr.“ se gasesce fotografi'a repausatului Jacobu Muresianu siediendu si cetindu fói'a „Adeverulu“. Din pén'a lui s'a publicatu „Din trecutul Gazetei. 1850—1878“, precum si unele din „Insemnarile sale memoriale“. — A trei'a decóre a nrului festivu este portretulu nemoritoriului Andreiu Muresianu si facsimilulu numerului 25 din 1858 a „Fóiei pentru miute, inima si literatura“ cuprindiendu pre págin'a prima „Resunetulu.“ — Cupriusulu cronicariu apoi se incheia cu articlulu-programu din nrulu 1 de la 17 Jan. 1878, cându luà redactiunea fóiei dlui Dr. Aurelu Muresianu. — Dupa acestea se insfra productiunile in prosa si poesia a singuraticiloru colaboratori séu aderinti in viétia ai fóiei iubilare. Intre cari gasimu pre Michailu

Çogălniceanu, B. P. Haşdeu, Vincentiu Babesiu, Titu Maiorescú, Aronu si Beniaminu Densusianu, Odobescu, Dr. Aug. Laurianu, Dr. Ioanu Ratiu, Dr. Cordescu, P. Dulfu, Petra-Petrescu, V. Gr. Borgovanu, Gr. H. Grandea, I. T. Mer'a, Iuliu I. Roşca, Sevastia Muresianu-Davidescu, Iosifu Vulcanu, Iacobu Muresianu, G. Simu, St. Emilianu, Stefanu N. Bobancu, Teofilu Francu, Traianu H. Popu, Gregoriu Maioru, I. Dariu s. a.

Amu dori cá acestu numeru, care intinde o lectura atátu de bogata, frumoşa si instructiva, se nu lipsésca de pre més'a nici unui románu sciutoriu de carte.

Macedoni'a se numesce o revista nóua, care a aparutu la Bucuresci si e destinata pentru Románii din Peninsul'a Balcanica. Redactorii ei suntu mai multi Románi din Macedoni'a, cari ne spunu in precuvéntarea revistei acesteia: — „Limb'a nóstra, de o formatiune puru romanica, a remasu aprópe straina de studiile ce s'au consacratu trunchiului neo-latinu, pentrucá mai nimeni nu o cunosceá. Noi credemu, cá vomu aduce unu folosu realu sciintiei, déca vomu încercá studii asupr'a dialectului macedo-románu; dreptu ace'a, ne vomu síl' a dá la lumina specimen, atátu din literatur'a nóstra poporala, cátu si din cea de formatiune nóua, punendu la îndeman'a ómeniloru competenti, prin modulu acest'a, unu materialu bogatu si interesantu, cá forme si cuvinte, pentru studiulu dialectului. Amu vediatu scriitori de o autoritate européna, cari indusi negresitu in eróre, prin informatiuni reuvoitóre si interesate, reduceá numerulu nostru la o cifra ridicola! . . . Noi vomu probá prin acte indiscutabile, cá acestu numeru este iudestulu de mare, pentru cá se ne iudreptatiésca a pretinde unu rolu de capetenie in evenimentele ce ar' poté se survina in peninsula si cari ar' tiade se transforme starea actuala de lucruri. Prin afirmari neadeverate nu se micşioréza unu poporu; se marescu inse dificultatfle candu intervine unu factoru nou. Intr'unu cuventu a lucrá pentru afirmarea nationalitáti Romániloru diu Peninsul'a-Balcanica si pentru respectarea drepturiloru loru stramosiesci, pe de o parte, ér' de alt'a a désgrupá trecutulu literariu alu acestei nationalitáti, precum si a cultivá cu staruintia dialectulu ce vorbesce, éta in scurtu, in-doit'a tiénda ce urmarimu.

Cuventari besericesci la tóte serbatorile de preste anu de Joanu Papiu au aparutu de su tipariu. Numele dlui J. Papiu este multu mai biucunoscutu clerului románu, decátu se fia de lipsa a mai recomandá acestu nou productu alu d.-s'ale. Clerulu románu au invetiatu a-i apretiuí scrierile d.-s'ale pentru insemnat'a loru valóre literaria. — Noulu tomu de predici intrece inca tóte volumurile de predici edate pâna acum prin intocmirea s'a — avendu o notitia istorica la fie-care serbatória, — care aréta témplulu introducerei, fazele prin cari a trecut si modulu cum s'a stabilitu respectiv'a serbatória. — Pretiulu unui esemplariu cu porto francatu e 2 fl. si se poté procurá dela Redactiunea acestui diariu.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete-Negruti in Gherl'a.

Gherl'a. Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu.